

Cimbora

2023.
december

Vida Krisztina
A barlangom nagy,
és egyedül vagyok benne

Cimbirodalom az 5. oldaltól

16. Cimborá Kaláka Műhely

V–VIII. osztályos diákoknak

A 2024 márciusáig zajló megmérettetés nyertesei részt vehetnek a nagy nyári találkozón, az ötnapos közös játékon és műhelymunkán a lap szerkesztőivel, szerzőivel és a sepsiszentgyörgyi FöldSzint kreatív csapatával. A képzőművészeti és az irodalmi műhelybe összesen 20–25 pályázó nyerhet meghívást. Feltétel, hogy V–VIII. osztályos legyél!

KÖZELÍTŐ / Képzőművészeti pályázati felhívás

Készítsetek egy vázlatot, amely lehet rajz, festmény, fotó, makett stb., és amelyben a KÖZELSÉG témára reflektáltok. Ez a távolság ellenpárja, és azt is feltételezi, hogy valami olyasmit vizsgáltok alaposan, részletekbe merülve, ami titeket nagyon-nagyon foglalkoztat. Így az igaz lesz, valódi, nem mellébeszélés. Ebből csak jó süllhet ki! Ha a szakmai zsűrinek tetszik az elindított gondolat, amelyet felvázoltatok, a témát megbeszélhetitek velünk, kibontathatók, kidolgozhatók a nyári ötnapos Cimborá-műhelyben!

Az elképzeltéteket bemutató dokumentumot, fotót csatolmányban küldjétek el 2024. március 1-jéig a cimborapalyazat@gmail.com címre. Az e-mailben tüntessétek fel a neveteket, az iskolát, ahová jártok, és hogy hányadik osztályosok vagytok, valamint egy felnőtt (szülő, tanár) nevét, telefonszámát. A Tárgy rovatba írjátok oda: **Közelítő. A FöldSzint csapata: Ilyés Réka, Fekete Zsolt, Simon László, Vetró-Bodoni Barnabás**

Irodalmi alkotói pályázat

Verset, mesét, történeteket írsz, és szeretnéd megmutatni azokat másoknak is?

Küldd el irodalmi próbálkozásaidat nekünk!

A pályamunkákat csatolmányban várjuk 2024. március 1-jéig a cimborapalyazat@gmail.com címre. Az e-mailben tüntessétek fel a neveteket, az iskolát, ahová jártok, és hogy hányadik osztályosok vagytok, valamint egy felnőtt (szülő, tanár) nevét, telefonszámát. A Tárgy rovatba írjátok oda: **Irodalmi alkotói pályázat.**

A határidőig folyamatosan várjuk alkotásaitokat, a legjobbak megjelennek folyóiratunk *Ti írtatok* rovatában, és szerzőjükhöz meghívást nyer az ötnapos nyári nagy találkozásra, a 16. Cimborá Kaláka Műhelybe. A beérkezett pályamunkákat a Cimborá munkatársai, *Lövetei Lázár László, Mátyás Noémi és Szonda Szabolcs* értékeli.

A januári Cimborában a csapatverseny felhívását is közzétesszük. A Cimborá Kaláka Pályázatra olyan négytagú csapatok jelentkezését várjuk majd, akik kétfordulós online versenyen vesznek részt, hogy csapatuk eljuthasson a nyári Cimborá Kaláka Műhelybe. A kreatív olvasóverseny feladványai a Cimborá idei évfolyamához kötődnek majd. Feltételek: mind a négy csapattag V–VIII. osztályos legyen, illetve lány és fiú is szerepeljen a csapatban. A jelentkezéshez szükséges lesz továbbá egy felnőtt (szülő, tanár) neve és telefonszáma is.

Cimborá

kíváncsi diákok lapja

2023. december, XXXIV. évfolyam

Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat

10–15 éves diákoknak

ISSN 1222-1910

A Cimborá árát a Kovászna Megyei Művelődési Központ

bankszámlájára várjuk:

Cont IBAN: RO38TREZ25621G331600XXXX

CIF: 4404389

Trezoreria Municipiului Sfântu Gheorghe

Főszerkesztő: Farkas Kinga

Gazdasági felelős: Farkas Anna

Munkatársak: Csillag István, Jakab Villó Hanga, Kónya Éva,

Köllő Zsolt, Kusztos Anna (honlap), Lövetei Lázár László, Mátyás Noémi,

Nádasdi Csilla Emese, Szonda Szabolcs, Szócs Imre,

Szócs Domokos, Vetró-Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes

A borítón Vida Krisztina illusztrációja

Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István

Kiadja a Háromszék Vármegye Kiadó • Kovászna Megyei Művelődési Központ

Fenntartó: Kovászna Megye Tanácsa, Kovászna Megyei Művelődési Központ

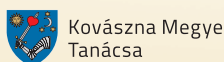
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában

Cimborá-szerkesztőség: Szabadság tér 2. szám,

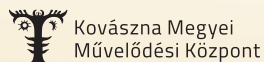
520055 Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia

E-mail: cimboramail@gmail.com / Web: www.cimborá.net

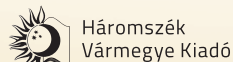
FENNTARTÓK

Kovászna Megye
Tanácsa

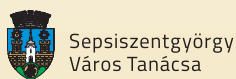

Kovászna Megyei
Művelődési Központ

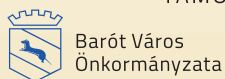

Háromszék
Vármegye Kiadó

TÁMOGATÓK

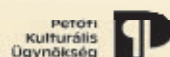

Sepsiszentgyörgy
Város Tanácsa

Barót Város
Önkormányzata

MAGYAR KULTURÁÉRT
ALAPÍTVÁNY

Petőfi
Kulturális
Ügynökség

Tartalom

Cimbirodalom • Kamaszoké

László Noémi: *Fohászra járó* ..... 4. oldal

Vida Krisztina: *A barlangom nagy, és egyedül vagyok benne* ..... 5. oldal

Horváth Benji: *Damian és a csillagok tánca (2.) – A Holdőrség* ..... 9. oldal

Réjean Ducharme: *Lenyel a világ (harmadik részlet) – Féltékenység (Szócs Imre fordítása)* ..... 11. oldal

Csak 1 vers / Lovétei Lázár László rovata

Veress Zoltán: *Vicces* ..... 13. oldal

Szín-tér / Vetró-Bodoni Barnabás rovata

Rabjává tett a rejtélyes Vihar – *Giorgione a Szín-téren* ..... 14. oldal

Barangoló / Kónya Éva rovata

Földre szállt angyalok a képzőművészetben ..... 16. oldal

Cimbirodalom

Szócs Imre: *Fehér történet – 7. Füstfarkasok* ..... 20. oldal

Kamaszok / Nádasdi Csilla Emese rovata

Hétköznapi szorongásaink ..... 21. oldal

Cimbi olvasólámpája / Mátyás Noémi rovata

Hogyan élj túl a kisöcséddel egy unalmasnak induló iskolaversenyt?
Kemény Gabi: *A konkrét hiúz* ..... 23. oldal

Pad alatt

Levél Cimbitől ..... 28. oldal

Rejtényvilág / Szócs Domokos rovata

Szókereső: *85 éve született Tandori Dezső* ..... 29. oldal
Tandori Dezső verssorai a hálóban ..... 30. oldal

Cimbi képtára / Kónya Éva rovata

Mennyből az angyal ..... 31. oldal

LÁSZLÓ NOÉMI

Fohászra járó

Van mindenem, semmi sem az enyém.
 Araszolok a sötét peremén.
 Nekicsapódom embernek, falnak.
 Hol üdvrivalgás, hol riadalmak.

Állok, félig kész alak a képen.
 Nem ver a szívem, vajon miért nem.
 Aztán meg helyéről kiszökni készül.
 Szívvel se jó, de rosszabb anélkül.

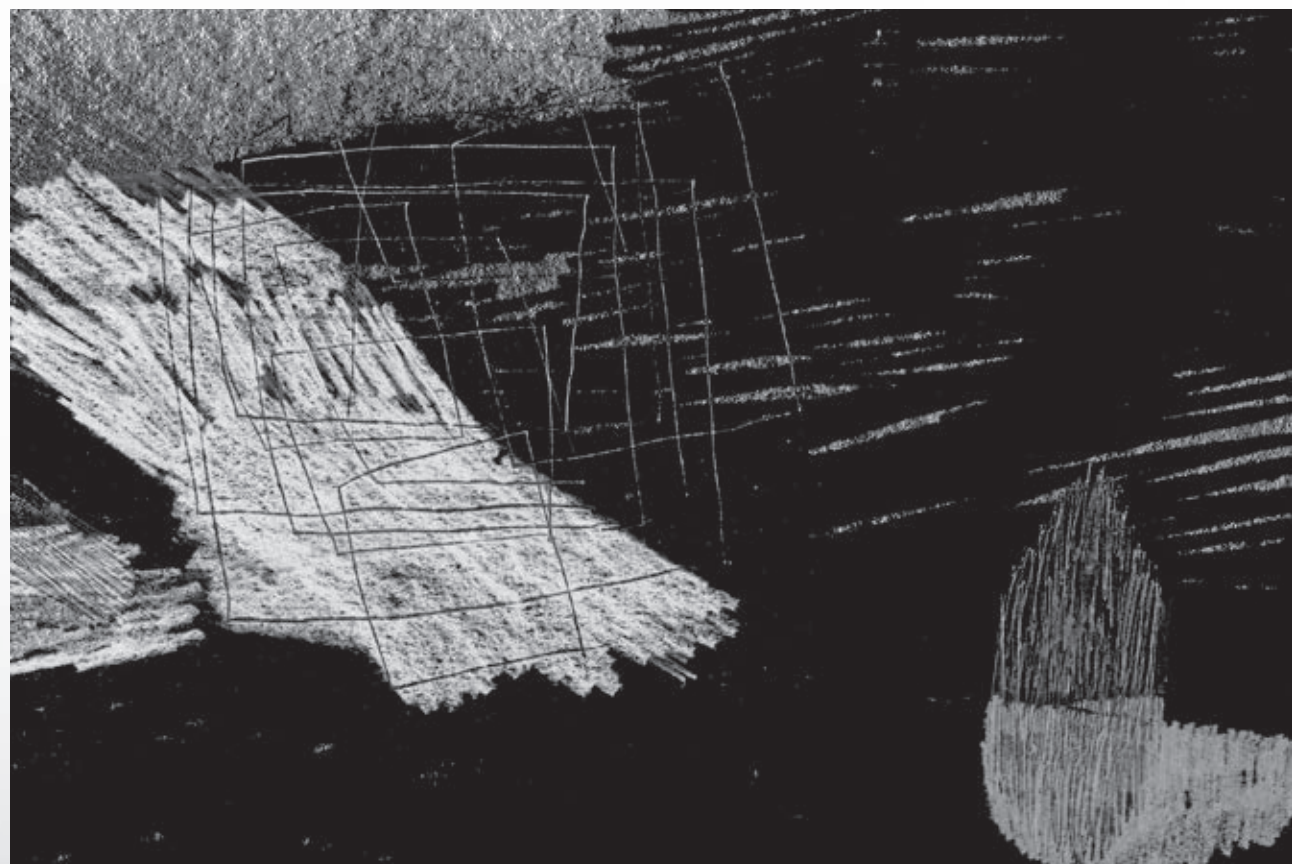
Van mindenem, úszom az árral.
 Persze, látom, hogy van, aki szárnyal.
 Bósz libegés, sosem lesz vége.
 Kinőtt a szárnya, tapad az égre.

Valami csikorog, valami kattan.
 Mi lehet, talán a földhöz ragadtam.
 Tarts meg, de engedj el, rám hallgass, föld.
 Kezdet, ne vég legyen, ami betölt.

László Noémi költő, műfordító, a *Szívár-vány* és a *Napsugár* gyermekirodalmi lapok főszerkesztője 1973-ban született Kolozsváron.

Számos, felnőtteknek és gyerekeknek szánt verseskötete jelent meg, 2023-ban kettő is: a *Keljfeljancsi* (mesék, a csíkszeredai Gutenberg Kiadó gondozásában, Tomos Tünde rajzaival) és a *Pulzus* (versek, a marosvásárhelyi Lector és budapesti Prae Kiadó közös kiadása, Orosz Anabella illusztrációival).

VIDA KRISZTINA

A barlangom nagy,
és egyedül vagyok benne

– Leülhettek ide? – szólalt meg egy hang a hátam mögött. A fák közül kilépett egy lány, akit még sose láttam, pedig a mi falunk olyan kicsi, hogy mindenki mindenkit ismer. Hosszú, vörös haja volt, de nem olyan, mint a szomszéd nénié, mert neki alatta fehér, hanem igazi, és olyan dús és tömött, mint a cicánk bundája. Szinte kedvem lett volna megsimogatni. A fülei és az orra feltűnően nagy volt, valahányszor lépett egyet felém, ijedten körbenézett, és mélyeket szippantott a levegőből.

Csodálkoztam, hogy egyedül van, azon pedig még jobban, hogy egy ilyen hideg, esős novemberi reggelen kirándulni jött az erdőbe. Igaz, én is egyedül jöttem, de én szeretek egyedül lenni. Egyedül szeretek a legjobban lenni. Az erdő rögtön a házunk mögött kezdődik, a fákra sárga csíkokat festettek, hogy a kirándulók ne tévedjenek el, de nekem nem volt szükségem rájuk, hogy megtaláljam a tisztást és a deszkából összetakolt kis padot. Jól ismertem ezt a helyet, amikor apának rossz napja volt, és nem akartam iskolába menni, mindig ide jöttem.

Ma reggel nálunk járt a róka, és el akart vinni egy csirkét, ettől apa nagyon ideges lett. A rókának szerencséje volt, hogy elszaladt, mert apa azt mondta, ha elkapná, felakasztaná a bőrét a falra. Én sosem tudok elszaladni, amikor apa ideges, de velem ilyesmi nem történhet, mert nekem nincs szép vörös bundám, csak egy lila folt van a bal szemem alatt, ami nem szép, de volt már sokkal rosszabb is. Szeretnék olyan gyors lenni, mint egy róka.

Olyan is van, hogy miattam van apának rosszkedve, de egyáltalán nem mindig. Szokott haragudni a szomszédra, a boltosra, anyára, amiért elment, az igazgató bácsira, a főnökére, de ők mindig messze vannak, amikor apa haragszik rájuk. Biztos tudják, hogy fájna nekik. Csak én vagyok mindig ott neki. Amikor nem ideges, egészen kedves, olyankor jó mellette lenni. Apa olyan, mint egy nyári vihar, hirtelen és váratlanul jön a haragja, de én már tudom, mikor fog jönni, látom a nézéséből, abból, ahogy összeráncolja a szemöldökét, hallom a hangjából, és olyankor szeretnék elmenni valahová nagyon messzire.

– Te is ebben az erdőben laksz? – kérdezte a lány. A pad legszélére ült le, és amikor beszélt, nem nézett a szemembe, hanem a kezeimet figyelte. Én is szoktam így figyelni

Vida Krisztina 1996-ban született Szatmárnémetiben, műfordító, író és illusztrátor, Marosvásárhelyen él. A marosvásárhelyi Művészeti Líceumban tanult festészetet, majd fordító és tolmács szakon végzett a marosvásárhelyi, illetve a csíkszeredai Sapientia egyetemen.

Önmagáról így fogalmaz: „Szeretek izgalmas mesevilágokat teremteni, amit hol novellákkal, hol pedig rajzokkal teszek. Ha színeket keverek vagy történeteket szövök, még a legrosszabb napon is jobb kedvre derülök. Akkor vagyok a legboldogabb, ha a kép és a szöveg együtt jelenhet meg.”

apát, ebből tudtam, hogy fél tőlem. Amikor megmozdultam, mindig összerezsent, és úgy tűnt, legszívesebben elszaladna. – Még sose láttalak, igaz, anya sosem hozott minket ide, mert itt gyakran vannak emberek.

– Itt lakom a faluban, az erdőn túl – feleltem.
 – Anyának igaza volt, az emberek tényleg bűdösek, olyan veszélyesek. Az is igaz, hogy mind vadászok, és nagy várakat építenek, mint a hódok?

Nem tudtam, mit mondhatnék erre, még soha nem hallottam ilyen furcsa dolgokat, de nem is várta meg, hogy kitaláljak valamit, hanem tovább kérdezősködött.

– Te is idén tavasszal születél?
 – Nem, én már tízéves vagyok – feleltem. Ez a lány biztos bolond, mint Sanyika, az osztálytársam, de neki nem szabad azt mondani, hogy bolond, mert nem tehet róla, így született. A tanító néni szerint mindent rá kell hagyni, amit mond.

– Akkor te már nagyon öreg vagy. Biztos mindent tudsz, és jó vadász vagy, én még nagyon ügyetlen vagyok, de azt mondják, mindenki így

kezdi – ezt úgy mondta, mintha valami jó dolog lenne, mégis rosszul esett. Hogy mondhat ilyet? Aki öreg, az mindig kiabál és undok, mint a szomszéd néni, de én nem vagyok olyan, mint a szomszéd néni.

– Nem, nem vagyok öreg – feleltem dühösen, és felálltam. – Iskolába kell mennem.

Nem szerettem az iskolát, de néha be kellett menni, mert ha sosem vagyok ott, az igazgató bácsi előbb-utóbb telefonál apának, és abból mindig nagy baj lesz. Iskola után visszamentem az erdőbe. A lány ott ült a padon, amikor közelebb értem, láttam, hogy egy csúnya, mély vágás van a

karján. Egyszer csak nyalogatni kezdte, ahogy a kutyák szokták, amikor fáj nekik valahol.

– Miért nem próbálsz inkább ezzel? – Belekotortam a táskámba és találtam benne egy zsebkendőt. Amikor odaadtam neki, véletlenül hozzáértem a kezéhez. Olyan érzés volt, mint amikor egy macska hozzám dörgölőzik.

– Mi így szoktunk meggyógyulni, ha valami baj történik – magyarázta, és óvatosan leült, mert amikor hozzáértem, ijedten felugrott.

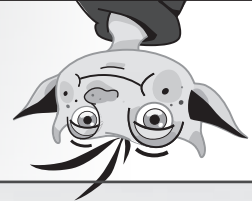
– Ki az a mi? Ki vagy te? – kérdeztem, de erre nem válaszolt. Éreztem, hogy van valami nagyon fontos dolog, amit nem akar elmondani. – Mi történt? A te apukádnak is rossz napja volt ma? – kérdeztem, hogy valamivel megtörjem a csendet.

– Nem, elmentem a faluba, és beleléptem egy csapdába. Az apukámat nem ismerem, az anyukámnak csak akkor van rossz napja, amikor nincs mit enni, de olyankor mindenkinek, mert egereket és gyíkokat kell fogni a mezőn. Eddig az anyukámmal és a négy testvéremmel laktam, de már felnőtünk, és egyedül kell boldogulnunk. Nagyon nehéz a felnőtt élet, próbáltam házat építeni, de mindig összeomlott, és a vadászat sem igazán megy. Szerencsére találtam egy üres házat az erdő szélén. Ti hogy tudjátok egyedül felépíteni azokat a nagy várakat?

– Azok csak házak, a felnőttek építik őket, és nem egyedül. Nagyon sok felnőtt kell hozzá. Vannak olyanok, akik lerajzolják, hogy nézzen ki, aztán jönnek mások és megépítik.

– Tényleg? A mi házunkat anya építette egyedül, de én még nem vagyok olyan ügyes, mint ő. Te is felnőtt vagy már, ugye?

– Nem, én sok-sok év múlva leszek csak felnőtt. Addig apával fogok lakni. Nagyon szeretem apát, és ő is szeret engem, de amikor

ideges, akkor nagyon félek. – Ezt még soha senkinek nem mondtam el, és valamiért hirtelen nagyon könnyűnek éreztem magam.

– Miért félsz? Az apukád vadász?

– Nem. Azért félek, mert... – de nem tudtam, ilyenkor mit kell mondani. Elmúlt a könnyűség, volt egy nagy gombóc a torkomban, amit nem tudtam lenyelni, és nagyon szerettem volna valami másról beszélni. Gyorsan feltettem az első kérdést, ami eszembe jutott: – Mi a neved?

– Mi az a név? – kérdezte kíváncsian.

– Hát tudod, ahogy az emberek szólítanak. Engem például Petinek hívnak.

– És az mire jó?

– Arra, hogy amikor a nevedet mondják, tudod, hogy téged keresnek, és mondani akarnak neked valamit. Azt is lehet belőle tudni, hogy éppen milyen kedve van annak, aki szólít.

– Mi az orrunkat használjuk, mindenkinek saját illata van, abból tudjuk, ki merre jár és mi a szándéka. Nekem is lehet nevem?

– A nevedet a szüleid találják ki, amikor még kicsi vagy. De most kivételesen én is adhatok neked egyet. Mit szólsz a Kittihez? – Egyszer láttam a naptárban, hogy van ilyen név, de nem ismertem senkit, akit így hívnak. Nálunk a faluban szinte mindenkit úgy hívnak, ahogy az apukáját vagy az anyukáját, senkinek nincs érdekes neve. Közben majdnem teljesen besötétedett, mert ősz volt, és hamar jött az este. Ideje volt hazamenni.

– Ugye, holnap is itt leszel? – kérdeztem, mintha nélküle már nem is lenne olyan jó hely az erdő.

– Mindig itt leszek.

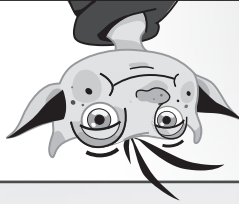
Ezután mindennap visszamentem a tisztásra, Kitti mindig ott volt, sokat beszélt és mindig egy kicsit közelebb ült hozzám. Valamiért tudtam, ha egyszer nagyon megijedne, lehet, hogy többet nem jönne vissza, ezért próbáltam lassan

mozogni, és amikor már sok idő eltelt, tudta, hogy nem kell félnie tőlem. Mindig furcsa dolgokat mondott, de már nem zavart, egyszer majd mindent meg fogok érteni. Régen azért jöttem az erdőbe, mert itt jó volt egyedül lenni, most már azért, mert itt jó volt nem egyedül lenni.

– Gyere, megmutatom a házam – mondta egyszer. – Képzeld, sikerült hozzáépítenem egy másik szobát. – Kézen fogott, és elindultunk befelé az erdőbe. Megint elfogott az a furcsa érzés, hogy egy selymes bundájú állatot simogatok. Letértünk az ösvényről, itt már nem voltak sárga csíkok, a fiatal fák olyan sűrűn nőttek egymás mellé, hogy alig fértem el közöttük. Sokat jártam az erdőbe, de sose mentem a bozótba, mert azt mondták, ott mindenféle állat lehet, amelyekkel nem jó találkozni. Hogy fogok visszatárolni?

– Ne félj, nem tévedünk el – mondta, mintha kitalálta volna, mire gondolk. – Nekem van a legjobb orrom a családban, a testvéreim mindig irigyeltek miatt. Megérkeztünk. Itt lakom.

– Hol? Nem látok semmit.

– Pedig itt van az orrod előtt.

Egy hatalmas, öreg tölgyfa előtt álltunk, vastag, tekergő gyökerei között egy lyuk sötétlett, olyan, amelyet a rókák és a borzok ásnak.

– Az az igazság, hogy én róka vagyok. Mi, rókák, tudunk úgy kinézni és beszélni, mint az emberek, ha akarunk. Anya azt mondta, ezt soha ne áruljuk el az embereknek. Anya nagyon okos, és majdnem mindenben igaza volt, de abban nem, hogy minden ember veszélyes. Te olyan vagy, mintha az ötödik testvérem lennél. – Eddig még senki nem mondta nekem, hogy olyan, mintha a testvére lennék. – De vigyázz, ha belépsz egy rókavárba, belőled is róka lesz, és akkor már soha többet nem lehetsz ember. Oda mehetsz, ahová csak akarsz, de sokat leszel éhes, és mindig félned kell a vadászoktól. – Arra gondoltam, hogy én már így is sokat félek. Még félni is sokkal jobb lehet, ha oda mehetsz, ahová csak akarsz. Talán nem is lenne olyan rossz, ha róka lennék.

– Ha egyszer csak nem akarsz többet ember lenni, tudod, mit kell tenned. A barlangom nagy, és egyedül vagyok benne.

Nyáron vannak olyan hatalmas viharok, hogy nem is látom az esőcseppeket, a víz úgy zúdul a földre, mint egy nagy, szürke függöny. Ilyenkor kiönt a patak, megtelik a pince vízzel, és olyan közel csapkodnak a villámok, olyan hangosan dörög az ég, hogy szeretnék egészen kicsi és láthatatlan lenni. Apa is szokott ilyen nagyon ideges lenni. Ez a legrosszabb, ettől félek a legjobban. Ilyenkor próbálok kicsi és láthatatlan lenni, és remélem, hogy hamar elmúlik neki. Másnap nem szabad iskolába menni, mert a többiek nem mernek hozzám szólni, csak ijedten néznek, az igazgató bácsi behív az irodájába, és faggatózik, hogy honnan vannak ezek a sérülések. Ha azt mondom, hogy leestem, vagy a szomszéd fiúkkal verekedtem, nem hiszi el, csak szomorúan csóválja a fejét, hogy pedig apád olyan rendes ember volt mindig.

Apa ma egész nap ráncolta a szemöldökét, csapkodta az ajtókat, és veszekedett a szomszédal, tudtam, hogy nemsokára nagy vihar jön, és nem is tévedtem, estére tényleg jött. De most nem volt olyan rossz, mint máskor, nem éreztem a fájdalmat sem, lehunytam a szemem, és az öreg tölgyfára gondoltam. Én már így is sokat félek.

Leesett az első hó, az öreg tölgyfa lerázta magáról az utolsó száraz leveleket is. Alkonyatkor kiugtam az orrom a gyökerek közül, és beleszimatoltam a levegőbe. Úgy tűnt, odakint biztonságos, indulhatunk. Még mindig zavart a rengeteg illat, amikor egy madár énekelni kezdett, megijedtem tőle, annyira hangos volt. Szerencsére télen nem énekel olyan sok madár. Kitti ezen csak nevetett, azt mondta, majd megszokom, az emberek nem hallanak és nem éreznek semmit, ilyen, amikor tényleg használod az orrod és a füleid.

Az ég ragyogó tintakék volt, tudtam, hogy ez azt jelenti, reggelre nagyon hideg lesz, de nem bántam, a vastag téli bunda alatt nem fogom érezni. Átvágtam az erdőn, és a falu felé indultam. A kéményekből felszálló füstöt és az emberek szagát éreztem meg először. Megértettem, mi az a veszélyszag, mindig is éreztem, csak eddig nem az orrommal. Aztán megláttam az első házat is. A torkomat összeszorította a régi, ismerős félelem, de tudtam, hogy most már oda mehetek, ahová csak akarok. Vajon apának ma milyen napja volt?

(Megjelent a Helikon 2020. október 25-i számában)

HORVÁTH BENJI

Damian és a csillagok tánca (2.)

kamaszoké

A Holdörség

Nunu és Dolores néni Totó segítségével kiválasztották az úti célt és beállították a megállóhelyeket.

Hét bolygó keringett a Nayaszamé csillag körül, Serenitas (népessége 4 milliárd fölött) volt ezek közül a harmadik, a Nayaszamé egyetlen lakott bolygója. Az ötödik, egy gázóriás, Ina, és Ina körül három hold keringett, Amon, Nora és Hya. Mindhárom ipari és kereskedelmi központ. Ezek közül Hya volt a legnagyobb (népessége 250 millió fölött). Hya volt a Niké első állomása, ahol néhány napig meghúzhatták magukat, hogy felmérjék a helyzetet.

Damian sokat hallott már Hyáról. Dolores néni és különféle barátai csak úgy emlegették, hogy a Limbó. A Limbón könnyű volt eltűnni és új életet kezdeni. Az illegális kereskedelem paradicsoma volt ez a hold, a felszín fölötti és alatti településeivel, kusza útvonalával és labirintusaival. Papíron a Serenitas–Nayaszamé Gazdasági Szövetkezet tagja volt, de a valóságban Hya csakis a saját szabályai mentén tudott és volt hajlandó együttműködni.

– A Limbó olyasmi, mint egy sündiszó – magyarázta Damiannak Eduardo, a fejedelmű Dolores néni kertjében, ahol pipázgatva várt, miközben Nunu és Dolores néni lecserélt egy-két idejétműlt alkatrészt az űrhajóján –, ha veszélyt észlel, elváltozik, kimutatja a tüskéit, és nem lehet hozzáférni. Egy szempillantás alatt átrendeződik minden a térképen. Egész gyarak, sőt, városok tűnnek el és bukkannak fel valahol teljesen máshol. A Holdörség, Hya vezető szervezete egy olyan csoport, ahová nagyon nehéz bekerülni. Ők ismerik, felügyelik és fenntartják a Limbó összes titkát és működését. Aki egyszer Holdőr lesz, annak esküt kell tennie, hogy élete végéig Hyát és Hya szabadságát fogja szolgálni, titkait megvédeni. Sokan félnek a Limbótól. Mert ahol a dolgok működése nem átlátható, és titkuk megfejthetetlen számára, az ember hajlamos valami gonosz varázslatot sejtteni ott.

*

Dolores néni hátfájásra panaszkodva nyugovóra tért. Nunu megtömté pipáját aranyzsályával, és elvonult a csillagvizsgáló fölkébe. – Feltalálok magad, főnök, én medítálok egy kicsit – mondta.

– Totó – szólalt meg Damian, amikor megunt az okosszemüveget –, mindent akarok tudni a Holdörségről.

– Kedves Damian – hangzott fel Totó, a mesterséges intelligencia dallamos, mély hangja –, kicsit pontosabban kellene tudnom, hogy mire vagy kíváncsi, mert a 'minden' szót még nekem is nehéz értelmezni. Lehet, hogy mindent tudok, de nem tudom, mi az a minden.

Damian bólintott, és közben arra gondolt, hogy elég furcsa volt ez a poén egy mesterséges intelligenciától, de még szerencse, hogy nem kezdett el nevetni is a saját viccén. Aztán megvakarta a fejét.

– Hát.. a hyai Holdörség történetét szeretném tudni...

– Értem.

Hirtelen egy hatalmas hologram közepében találta magát. Milliós csillagrendszer mindenütt. Aztán közelítés, és már a Nayaszamé körül keringett a világ, egyszer csak feltűnt a gyönyörű gázóriás, Ina, rajta a vörös, kék, lila, zöld minták, kavargó, hatalmas viharok, és akkor már Ina körül keringtek, és megjelentek a holdak, a sárga Amon, aztán a nagyobb pályán keringő, vörös és fehér Nora, és végül a legszélső, a fagyott kőzetektől és tengerektől szürke, fehér és kék színekben tündöklő Hya.

– A Holdörség történetét nem tudjuk elmondani Hya története nélkül – kezdte Totó. – A kettő már a kezdet kezdetétől szoroson egybefonódik. Minden hyai tudja: „Nincs Holdörség Hya nélkül és nincs Hya Holdörség nélkül.” Hya – vagy ahogy manapság nevezik: Limbó – története több mint ezer évvel ezelőtt kezdődik, a régi, földi időszámítás szerint a 27. században. Új, egyetemes időszámítás szerint a -3. században, körülbelül 1200 éve.

Földi időszámítás szerint 2696-ban a Földi Egyesült Nemzetek és Korporációk Demokrata Egyesülete (FENDE) 9 csillagrendszerben 27 kolonizált világgal (10 bolygó, 17 hold) és 12, meteorövezetekben alapított munkástelep-hálózattal

rendelkezett a Tejútrendszerben. Amint azt bizonyára már tudod, a 25. században sikerült először kvantumugróval felszerelt csillagközi hajókat építeni a Föld csillagrendszerének meteorövezeti hajógyárában. Onnantól már nem kellett a fénysebességhez igazodni – egyetlen ugrással át lehetett hidalni több száz fényévnyi távot. És azzal megkezdődött a nagy terjeszkedés tágabb galaxisunkban.

Serenitas akkoriban a Kepler 22 Kolónia nevet viselte, az őt a 21. század elején felfedező Kepler űrteleszkóp után. 2696 nehéz év volt a FENDE számára is, mivel három csillagrendszerben négy felkelést kellett levennie, és annál nehezebb a Kepler 22 Kolónia iparosainak, mivel három éve alakult meg a mai Salomé a Kékszákáll Kolónia, és azokban az években a FENDE-nek prioritást jelentett a kékcirkónium-bányászat felpörgetése. A Kepler 22 Kolónián akkor működő nagyszabású kő-, fém- és gyémántbányászatnak, az aranyzsályafának és termésének, a nikémadárnak, a gombafának és a levendulának igencsak megingott a piaci értéke. Kő és fém dögvél volt a galaxisban, az aranyzsályát és a gombafát pedig már sikerült meghonosítani más világokon is, nikémadarat pedig

minden földi arisztokrata tartott már a kertjében (inkább élő kerti díszként, mint a hangja miatt, mivel a fogva tartott nikémadár soha nem énekel). A levendula sehol máshol nem nőtt ilyen nagyra és nem volt ilyen bódítóan erős, de soha nem volt a legkelendőbb áru.

2696 őszén négy összeesküvőt látott vendégül László Carrara, a levendulatermelő: Priamosz Uroszt, a nikémadár-idomítás nagymesterét, Eva Maria Angelát, az aranyzsályá és a gombafa szakértőjét, Zara Hanmát, a hold- és bolygóiparosítás úttörőjét és Ari Ahmedet, a Kepler 22 Kolóniára kihelyezett földi Főkonzult, gyémántszakértőt. Ők lettek később Hya alapító telepesei, akiket a közbeszéd azóta is csak úgy emleget, hogy az Öt Varázsló. A következőket tudjuk biztosan:

1 A FENDE már egy ideje készült arra, hogy az Ina holdjait iparosítsa, ez nem volt titok. Az Öt Varázsló sokat tudhatott már erről a projektről, és Hyát választották ki maguknak. Ennek több oka lehet: Hyán találtak már gyémántot, és minden jel arra utalt, hogy a felszín alatt bőven akad még gyémántlelőhely; a hold jégtakarója alatt rengeteg volt az édesvíz; azt pletykálták, hogy kékcirkónium is rejtőzhet a hegyek gyomrában. Ugyanakkor tudvalevő volt, hogy a holdat ismeretlen eredetű, felszín alatti labirintusok hálózatak be, ami egyesek számára ismeretlen veszélyt jelenthetett, mások számára bűvőhelyet az ismerős veszélyek elől.

2 2697 elején hosszas tárgyalás és tervezés után elindult az Öt Varázsló és kétszáz telepes a Nemo nevű csillagközi hajóval. Mire a FENDE észbe kapott, a telepések már könnyedén elfoglalták a Hyára ideiglenesen kihelyezett űrállomásukat.

3 Amikor egy héttel később odaértek a FENDE vadász- és ostromhajói, senkit nem találtak. Hetekig keresték a szökött telepeseket a hold felszínén és az alatt. A felszín alatt kutató csoport egy idő után mindenféle furcsaságról kezdett beszámolni. Utak nyíltak meg és tűntek el a földben. Emberek lettek semmivé, nyomtalanul. Aztán a felszínen és a felszín alatt tartózkodók csoportjaival megszűnt a hold körül állomásozó hajók kapcsolata, senki nem tudja, mi történt velük. ▶▶

RÉJEAN DUCHARME

Lenyel a világ

(Avalée des avalés, Gallimard, 1966)
– harmadik részlet –

„Minden lenyel... Lenyel a túl széles folyó, a túl magas ég, a túl törékeny virágok, anyám túl szép arca” – ezekkel a sorokkal kezdődik Réjean Ducharme kanadai francia író (1941) regénye, ez a furcsa monológ, amelyből egy különös, lázadó kislány története bontakozik ki.

Féltékenység

Korcsolyázni fogunk. Haladok. Óriás léptekkel. Most, hogy Christian és Mingrélie belém karoltak és magukkal ragadtak a piruettjeikbe, hogy a lélegzetem is elakadt a száguldástól, sikerül kinnal-bajjal talpon maradnom. Ez azért is jelentős teljesítmény, mivel semmi nem nevelteti meg őket jobban, mint amikor feldobom a levegőbe a pengéimet, számukra olyan az együtt nevetés, mintha csókolóznának. Előre ki kell számítanom a hirtelen kanyarjaikat és a váratlan fékezéseiket, az alságos trükkjeiket és a sunyi gáncsaikat. Ha hinni lehet nekik, rendkívül sokat fejlődtem, ugrásszerűen javult a technikám. Cinkosan összenéznek, egyformán grimaszolnak, és váltig állítják, hogy született műkorcsolyázó vagyok. Az új Barbara Ann Scott (kanadai olimpiai bajnok műkorcsolyázó – a fordító megjegyzése).

▶▶ A FENDE egyik vadászhajója nem sokkal ezután elküldte utolsó közvetítését a Földre, amelyben a FENDE értesére adta az Öt Varázsló, hogy a Hya ezentúl egy szabad kereskedelmi tartomány, és nyitott a tárgyalásokra, de semmi szín alatt nem fogadja el a FENDE fennhatóságát.

4 A következő tíz évben a FENDE különböző eszközök bevetésével próbálta meg elfoglalni Hyát, de sikertelenül. Különleges alakulatokat küldtek le felszín alatti labirintusokba – soha nem tértek vissza. Utoljára úgy döntöttek, hogy megsemmisítik a holdat, és bevetették a legerősebb nukleáris arzenáljukat, a tizenkét halálhajót, de még az elhárítórendszerig sem jutottak el, a hyaik a tőlük lefoglalt és átalakított hajóikkal semmisítették meg a FENDE halálhajóit.

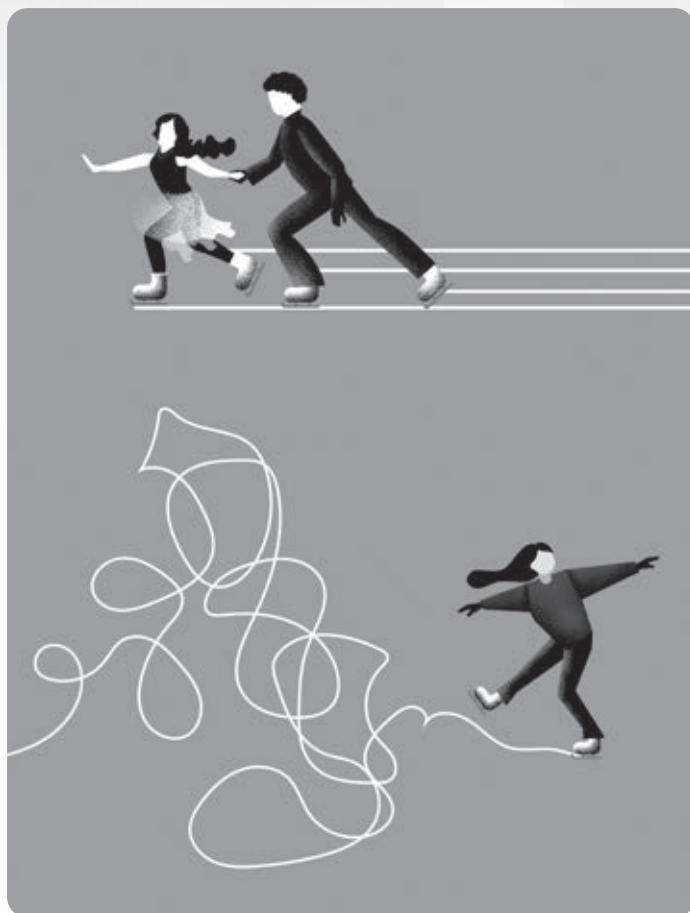
Christiannak és Mingrélie-nek közös titka van. Érződik rajtuk. Amikor egymásra mosolyognak, a foguk rejtett kincset őrző fog. Amikor egymásra néznek, egy ismeretlen nap, egy másik, napon túli nap fénye ragyog a szemükben. Ők a láthatatlanban korcsolyáznak, egyedül én siklom a láthatóban. Éljen a magány! Azt a kutya mindenit! Érzem, hogy pluszban vagyok, nemkívánatos, zavaró tényező. Teszek rá. Fölösleges gátlásoskodni. Gonosz örömet okoz rájuk erőltetni a jelenlétem, közejük tolakodni, megtörni a varázst, megzavarni a kis meghittségüket. Hogy lerázzanak, eldöntik: körülkorcsolyázzák a szigetet. Amikor szédítő sebességgel kisuhannak a látótávolságból, már

5 A FENDE tíz év után úgy döntött, nem áldoz több erőforrást Hya meghódítására, és kiegészített az Öt Varázslóval. Azok létrehozták a Holdórséget, Hya pedig azóta a feketepecsét paradicsoma lett.

Hogy mi történt azzal a több ezer katonával, akiket a FENDE küldött, milyen titkokat talált az Öt Varázsló Hya labirintusaiban, minderről már csak legendák és összeesküvés-elméletek szólnak. Sok abszurdabbnál abszurdabb magyarázat és hiedelem terjeng erről, de a Holdórség megvédte Hya titkait, semmit nem tudunk biztosan. – fejezte be Totó az előadást.

(folytatjuk)

nem igazán maradnak eszközeim, hogy keresztbe tegyek a titkaiknak. Igaz, megpróbálhatnám utolérni őket. De hiába csúszkállok, nem vagyok elég gyors. Semmi értelme csúszkálni, suhanni kellene.

A hercegnő elhagy bennünket. Vaya con Dios, my dear Fraulein (spanyol-angol-német: Isten veled, drága kisasszonyom – a fordító megjegyzése). Örömmre szolgál, hogy nem kell többé elviseljelek. Egy pozór. És az a legidegesítőbb, hogy érzelmi kitöréseiben látszólag engem részesít előnyben. Biztosan ezt gondolja magában: „Nem tűnik egy zseninek ez a lány. Olyan a feje, amit jól tele lehet tölteni. Gyerünk hát!” Olyan magabiztosan fensőbbes velem szemben, annyira meg van győződve a szertartásos magatartása és az üres virtuozitása hatásos voltáról, hogy megrendíti a legszilárdabb bizonyosságaimat. Csúnya vagyok. A hajam durva és kócos, egy fésűbuldózer is defektet kapna benne.

Úgymond azért jött hozzánk, hogy enyhítse az én elbaltázott zsidó karácsonyomat. A várost kicsinosították. Telefon-ták színesen világító füzérekkel. Döglöttmacska egy fenyőt állított a kápolnába. Körbetekerte szalagokkal. Kristályokkal és fényes gömbökkel rakta meg az illatos ágakat. Színes emberkéket is aggatott rájuk. És ehhez nekem semmi közöm.

Igazából örülnöm kellene, mivel mindez elszigetel, és minden, ami elszigetel, felszabadít. És mégis az ellenkezője történik. Tele vagyok szomorúsággal.

Mingrélie szép, mint egy nap, amelynek sosincs vége, göndörödő, fényes tincsei súlyos fürtökben csüngnek a fején, tekergőznek és táncolnak a nyaka körül, amely olyan vékony, akár egy csukló. Az én végtagjaim pont olyan durvák és ügyetlenek, mint a szavaim. Ő kecses, mint egy pillangó, és illedelmes, mint egy királynő. Járt színházban Hamburgban, operában Oslóban. Nem tudok semmit a kémiáról, a mértanról, a görög nyelvről, a héberről, a zenéről, a balettről, a lovaglásról és a testemről. Nincsen olyan titka ezeknek a tudományoknak, ezeknek a nyelveknek, ezeknek a művészeteknek, amelyekről Mingrélie ne tanult volna a kollégiumban, ne hallott volna, ne fejtette volna meg. Hiába esdeklek a testvérem mosolyáért és figyelméért, pedig az ő barátságáért minden pillanatban feláldozom a büszkeségemet. Mingrélie leigázta Christiant az arcával. Szemével, mimikájával, szájával úgy táncoltatja őt, mint egy bábos a marionettfigurát. És ami a legrosszabb, hogy nincs szíve, gonosz. Mingrélie-nek csak lennie kell, hogy dicsőséges legyen. Nekem szüntelenül küszködnöm kell, hogy méltónak érezzem magam. Neki elég, hogy ott legyen, hogy ragyogónak lássam. De mire jó, ha nincs lelke? Egy pillangónak van lelke? Odaadnám a lelkem bármelyik virág szirmaiért, bármelyik papagáj tollaiért. Szomorú vagyok. Irtózom ettől. Ha szomorú vagyok, megvetem magam. A szomorúság ellágyítja a lelket. A szomorúság egy kloáka. Ha ragyogni akarunk, nem hagyhatjuk a lelkünket egy kloákában úszkálni. Szedd össze magad! A jókedv ragyogóvá teszi a lelket, mint a napfény! Vidáman, Bérénice, vidáman!

Még ha Christian el is árult a behízelt viselkedésével, én hű maradok hozzá! Még ha Christian szemrebbenés nélkül ki is kacagott, hogy annak az üres, középszerű Mingrélie-nek tetsszen, én hű maradok hozzá, és vidám! Még ha az ő büszkeség nélküli lelkében nagyobb fontossággal is bír ennek a csökevénynek a legkisebb pillantása, mint az én legkeserűbb csalódásom, én továbbra is szeretem őt! Vidáman, fajankó, vidáman! Fel vagyok dűlvá.

(folytatjuk)

Bahget Iskander felvétele

VERESS ZOLTÁN

Vicces

Házunk előtt hőkupac,
azon áll a lókupec,
onnan néz be udvarunkba
s azt kiáltja:

– Na mi lecc?

Eladó má a csikó?

S ha nem máma, há mikó?

– Sohanapján – mondja apám –,
értse már meg, nincs lovam.

Leugrik a lókupec a
hőkupacról, s elrohan.

Nagy hatalma van ennek a versnek, erről személyesen is meggyőződtem! Tizenvalahány évvel ezelőtt betiltották a dohányzást a Magyar Államvasutak (MÁV) nemzetközi járatain, így a Coronán is. A drasztikus intézkedés bevezetése után viszont volt egy rövid, ma már kegyelminek mondható időszak, amikor még normálisan lehetett tárgyalni az utaskísérővel vagy a büfékocsis hölgyekkel. Egyik alkalommal négyen utaztunk Csíkszeredából Budapestre, a kollégák pedig megígérték a pincérnőnek: ha megengedi nekünk, hogy elszívjunk néhány cigarettát a kávénk mellé, hálából elszavalunk egy-egy verset. És lőn! Én elszavaltam Veress Zoltán „lókupeces” versét, a pincérnő pedig hozta a hamutartóvá előléptetett, üres konzervdobozt.

Nagy hatalma van tehát ennek a rövid kis versnek, pedig „csak” gyermekversről van szó. Én legalábbis a *Füvek, fák, csillagok* című, Veress Zoltán rövidebb gyermekverseit tartalmazó, 2011-es kötetből tanultam meg ezt a bájos tíz sort (nem is tudtam, hogy a szerző „rövidebb” gyermekverseket is írt – mint az erdélyi magyarok sok-sok generációja, én is főleg a verses meséket, a *Tóbiás és Kelemen* vagy éppen az *Irgum-Burgum Benedeket* ismertem tőle).

No de mitől gyermekvers ez az ütemhangsúlyos verseléssel íródott tíz sor? („Vájt fül” nélkül is hallja mindenki, milyen pörgősen következnek egymás után a 4/3-as és 4/4-es osztású hetes és nyolcas sorok.) A szerzői szándék lenne a fontos, hogy tudniillik gyermekek a vers célközönsége? Vagy a vers „naiv” hangja tenné gyermekverssé? Nyilvánvaló ugyanis, hogy egy gyermek beszél a versben: egészen

bájos például az a naivság, ahogy ez a gyermek fonetikus visszaadja a lókupec szóhasználatát („mi lecc”, „há mikó”).

Mitől gyermekvers tehát egy vers? (Fontos kérdéstről van szó, főleg most, karácsony előtt, könyvvásárlások idején!) Mindannyian ismerjük Weöres Sándor kijelentését, hogy ő sosem írt gyermekverset, hanem csak verset! És tényleg: irodalomtörténeti tény, hogy a legsikeresebb magyar gyermekverskötetet, a *Bóbitát* nem Weöres állította össze, hanem a barátai. Nem kizárt, hogy nagyon félreértem Weörest, de idézett kijelentésével mintha azt mondaná, hogy rajtunk, olvasókon is múlik a kérdés megválaszolása: mindaddig, amíg őszinte, gyermeki kíváncsisággal olvasunk, elvileg minden vers lehet egyszerű-nagyszerű gyermekvers!

Veress Zoltán

(1936. február 25., Kolozsvár – 2013. február 4., Stockholm): erdélyi költő, író, műfordító ■
Fotó: Asztalos Sándor. Forrás: helikon.ro

A Szín-téren:
Giorgione
(feltételezések
szerint: Giorgio
Barbarelli da
Castelfranco)
olasz festő,
1477–1510

Rabjává tett a rejtélyes Vihar

Gyertek, tegyük ismét egy kitérőt, repülünk vissza gondolatban ötszáz évet! Próbáljunk landolni (lehetőleg ne vízbe) az itáliai reneszánsz második legnagyobb kultúrközpontjában, Velence pompás városában (Firenze a másik, a nagyobb, fontosabb centrum).

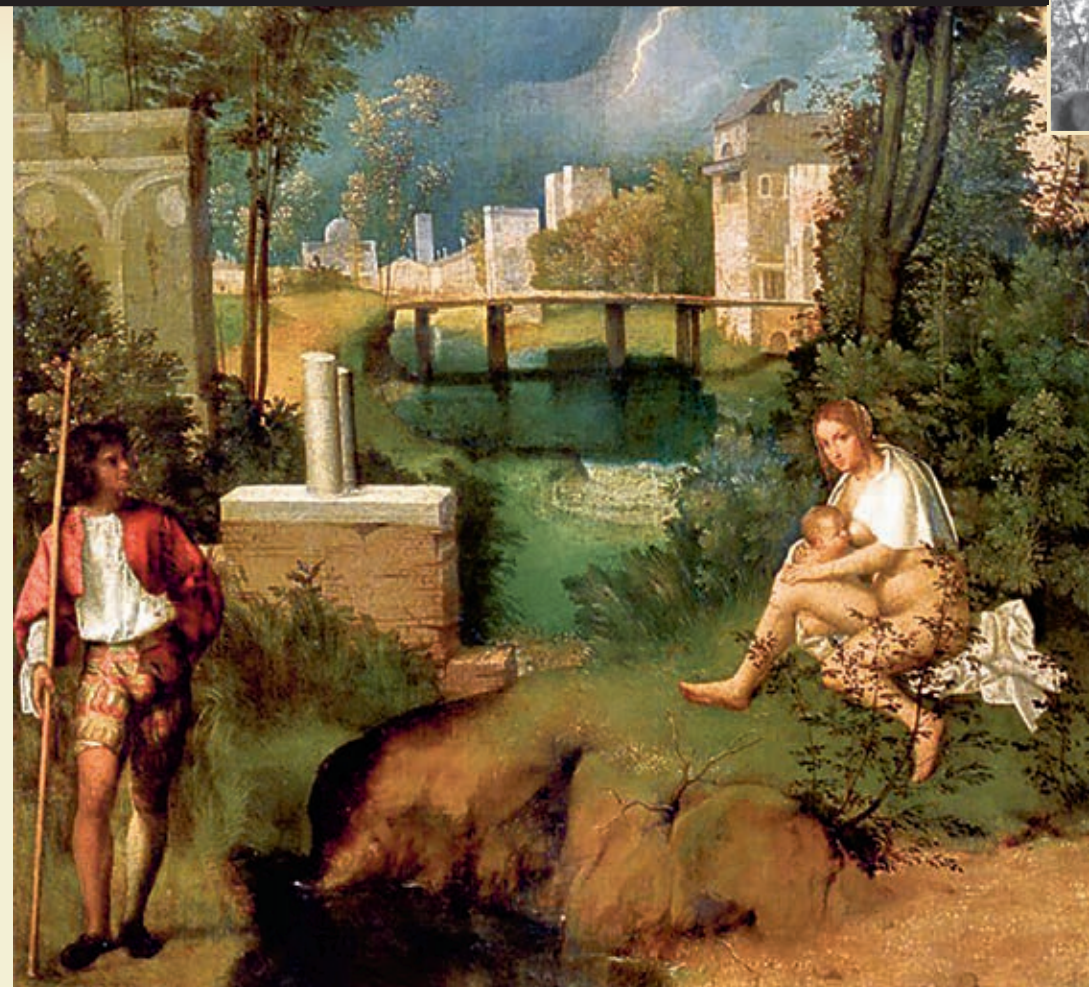
Itt viszonylag nehezebben fogant meg a reneszánsz stílus, a lagúnák városának jó kereskedelmi kapcsolata volt Kelettel. A rendkívüli atmoszférát a sugárzó, fényvel átítatott színek erősítik fel, amelyek elmosás a tárgyak éles körvonalait, az épületek, az egyház, a művészetek, a kultúra, az emberek varázslatossá teszik ezt a helyet. A szín szabadabb kezelése, ennek fontossága emelkedik ki a velencei iskola festőműtermében. Bellini a mester, Giorgione, Tiziano a festőegyénség tanítványok, többek között. Ők festenek, nem kiszínezik a rajzot. Érdekes egymásra találás, egymásra hangolódás történetek ezekben a műhelyekben, hiszen nagyon sok festményről nem lehet megállapítani, hogy valójában kitől származik. Az élethű figurák, a természetfeletti ragyogás, melegség egy szebb, derűsebb világról nyújt képet. De kié is a színek gazdag légységától pompázó munka, ha egyvalaki elkezd, és másvalaki fejezi be?

A hatalmas termetű, erős, szép és végtelenül érzékeny Giorgione nem szignózza a festményeit. Előtanulmányrajz nélkül fest, egyenesen a vászonra. Ezt le is szólja a kor nagy krónikása, Giorgio Vasari. Kerek percc azt írja híres könyvében, hogy Giorgione nem tud rajzolni!

Keveset tudunk róla. Neve nem ismert, ahogy születési és halálévi évéről sem tudható a tuti. Lehet, hogy pestisben halt meg, a legenda szerint viszont szerelmi bánatban lelte végzetét, miután egy tanítvány elcsábította a kedvesét.

Körülbelül három munkát tudnak biztosra neki tulajdonítani a szakemberek, harmincvahányról csak találgatások folynak. *Vihar* című alkotására a művészet világának egyik legcsodálatosabb remekékként tekintenek. Hogyan lehet ez? Mi ez a rejtély, titokzatosság?

Az aláírások hiánya, a világi életvitel, tematika, művészetszemlélet, az alkotó rövid élete. Ezek képezhetik a választ. Míg a vallásos tematikájú művek számára a templomok, kolostorok,

kápolnák, paloták adtak viszonylag biztonságos otthont, a magángyűjteményben lévők elkallódhattak.

Giorgione szeretett társaságba, zenés összejövetelekre járni. Lanton játszott, énekelt, gyönyörű hölgyeknek csapta a szelet. A hősökkel rokon művész típusa ő. Fesd meg az arcképet, kéri tőle minduntalan. És ő fest. De még hogyan!

Forradalmian újít a *Vihar* esetében. Figurái nincsenek nagy gonddal megrajzolva, a kompozíciója is esetlen, kiegyensúlyozatlan, no de a színek és a mindent betöltő-átható fény egységes egészévé varázsolja a remekművet! Imádom. A táj itt több, mint egyszerű háttér, talán először a reneszánszban. A fény és a természet igazi egységet alkot az emberrel és épített környezetével. Több tucat értelmezés látott már napvilágot a kép témájával kapcsolatban, hogy kicsoda rajta a férfi, a nő, a gyerek, hogy mit ábrázol a kép, mi történik a jelenetben, mi az a különös, romos emlékmű a figura mögött, mi a jelentése stb. stb. Lehet, hogy magát Giorgionét láthatjuk a családjával a képen. De az is lehet, hogy Giorgione olvashatta a *Vihar* megfestése előtt Jacopo Sannazaro *Arcadia* című, versben és prózában írt

pásztorregényét, és abból ihletődött. Annyi kérdés és rejtély van a képpel kapcsolatban, hogy lehet, jobb, ha nem foglalkozunk túl sokat velük, mert nem marad időnk átadni magunkat a festménynek.

De most kapaszkodjatok meg: a kép átvilágításakor a röntgenfelvételen a festmény bal oldalán, a férfi figura alatt lábát a patakba lógató, meztelen nő kezdetleges alakjára bukkantak a kutatók!

Látjátok ezt a fenséges természetet? Hogy sötét felhők jönnek, de süt a nap? A szoptató anyuka pillantását? A patakot, a hidat, a pihenő madarat a háztetőn, a kígyóformájú villámlást, a képből kitekintő férfi figuráját?

Belőlem olyan érzéseket hozott ki ez a kép, hogy egy ideig biztosan velem lesz, hozzám nőtt, a bőröm alá bújt... És ezért rendkívül hálás vagyok, kedves Giorgione. Köszönöm az ajándékodat!

Földre szállt angyalok a képzőművészetben

A mennyek küldöncei

A testetlen, de néha emberalakot öltő angyalokat Isten az égboltozat megalkotásával egy időben teremtette, hiszen – amint Jób könyvében olvasható – a Föld megformálásakor már *ujjongtak mind az istenfiak* (Jan Anton Garemijn: *A Szentháromság a teremtéskor*, 19. század)

A Teremtő trónusa körül rangjuknak megfelelően elhelyezkedő, Istent dicsőítő és – amint a görög *angelosz* (hírvivő) szóból eredő nevük mutatja – parancsait közvetítő angyalok egy firenzei kápolna oltárképén (Francesco Botticini: *Mária mennybemenetele*, 1475)

A keresztény hagyomány szerint a legmagasabb rangú angyalok az Úr trónusát őrző és Őt magasztaló, hatszárnyú lényként ábrázolt szeráfok (*A Limbourg fivérek miniatúrája Berry herceg hórásakönyvében*, 1400 körül)

A mennyei seregek hierarchiájának csúcán állnak az isteni trónust hordozó és az Édenkertet őrző kerubok is, akik az Ezékiel próféta látomása szerinti négy szárnyú és négyarcú (ember, oroszlán, bika, sas) lényként jelennek meg a keresztény ikonográfiában

Az Úr üzeneteit továbbító, részben név szerint ismert hírnököket, az arkangyalokat rendszerint a felismerésükre szolgáló attribútumokkal ábrázolják: Gábrielt liliummal, Mihályt harci öltözékben (esetleg mérleggel), Rafaelt többnyire vándorbottal (*19. századi orosz ikon*)

Az emberekhez legközelebb állnak a hívőkről gondoskodó, a bajba jutottakat (elsősorban a gyermekeket) megvédő, segítő, bátorító, vigasztaló őrangyalok vagy védőangyalok (Pietro da Cortona: *Órangyal*, 1656)

Az angyali hierarchia legalsó fokán az Urat zene- és énekszóval dicsőítő, földi környezetben többnyire hangszereken játszó fiatal lányként, férfiként vagy gyermekként ábrázolt angyalok állnak (Melozzo da Forlì: *Zenélő angyal*, 1480)

A Teremtő ellen lázadó, a mennyből kutasztított, bukott angyalok a pokolban örök kárhozatra ítélt démonokká, gonosz lelkeké, ördögökké váltak (Sebastiano Ricci: *A lázadó angyalok bukása*, 1719–1721)

A próféták által leírtak szerint az Utolsó Ítélet napján „a reggeli Nap fényében” megjelenő Mihály arkangyal a lelkeket megmérve ítélt némelyeket örök életre, másokat kárhozatra (Joseph Mallord William Turner: *Napban álló angyal*, 1846)

Két évezred angyalábrázolásai

A legrégebb ismert ábrázolásokon az angyaloknak nincs szárnyuk, hiszen az ókeresztények hite szerint a testetlen lények szárnyak nélkül is eljuthattak a Földre (*Angyali üdvözlés egy római katakombába – föld alatti ókeresztény menedékhely, temető – falán 230 körül*)

A 4–5. századtól a kora reneszánsz koráig az angyalokat már szárnyakkal, fiatal, többnyire fehér ruhát viselő férfiként ábrázolták, fejük körül glóriával (*9. századi mozaik a római Santa Prassede-templom diadalívén*)

A reneszánsz korának műalkotásain az angyalokat gyakran a kor divatjának megfelelően öltöztött gyerekeként jelenítették meg, fejük fölött glóriával (Sandro Botticelli: *Madonna gyermekével, Keresztelő Szent Jánossal és két angyallal*, 1470)

A késő reneszánsz művészetére jellemző az alacsonyabb rendű angyalok pufók kisdédként vagy szárnyas gyermekfejként való ábrázolása (Andrea Mantegna: *Krisztus mennybemenetele*, 1460 körül, részlet)

A barokk kori festményeken a főangyalok (szinte kizárólag) hosszú hajú és szép arcú ifjakként, a mennyei seregek hierarchiájának alsó fokán állók pedig meztelen fiúgyermekként jelennek meg (Bartolomé Esteban Perez Murillo: *Angyali üdvözlés*, 1655–1660)

A romantika korabeli ábrázoláson a Megváltó születését a pásztorokkal tudató angyal – az Újszövetség történeteiben leírtaknak megfelelően – ragyogó fényben tündököl (Carl Bloch: *A pásztorok és az angyal*, 1879)

Paul Gauguin posztimpreszionista stílusú festményén az angyallal viaskodó Jákob pátriárka a szentmise után, a templom előtti téren imádkozó breton parasztasszonyok képzeletében jelenik meg (*Látomás mise után*, 1888)

Marc Chagall, a modern festészet kiemelkedő képviselője oroszországi szülőföldje zsidó lakóinak mindennapi öltözetében ábrázolta a kis falusi házak felett szálló angyalt (*Az álom*, 1939)

Hugo Simberg szimbolista festő bekötött szemű, vérfoltos szárnyú, két gyászruhás fiú által rudakon vitt angyalt ábrázoló művét 2006-ban Finnország nemzeti festményeül választották (*A sebesült angyal*, 1903)

Az Ószövetség történeteinek égi hírnökei

A hagyomány szerint Uriel arkangyal figyelmeztette Noét a pusztító özönvíz közeledtére, utasította a Föld állatait megmentő bárka építésére, és angyalok helyezték az Úr és az emberek szövetségét jelképező szivárványt az égre (Daniel Maclise: *Noé áldozata*, 1850)

A műalkotások többségén Isten követői hétköznapi ruhát viselő, fáradt vándorként érkeztek az idős Ábrahámhoz, aki fejedelmi módon megvendégelte őket (Bartolomé Esteban Murillo: *Abrahám és a három angyal*, 1867)

Számos műalkotás jeleníti meg az Isten iránti hűségét egyetlen fia feláldozásával bizonyítani szándékozó Ábrahám pátriárkát a kezét lefogó angyallal és az Izsák helyett feláldozandó kossal (Julius Schnorr von Carolsfeld: *Izsák feláldozása*, 1860 körül)

Az ókortól kedvelt téma a bátyjától az elsőszülötti jogot egy tál lencséért megszerző Jákob ('a csaló') álma az égig érő létrán fel-alá járó angyalokról (legrégebb ismert, 4. századi ábrázolása a római Via Latina katakomba falán maradt ránk)

A késő reneszánsz korától a festményeken az alvó Jákob melletti lajtorja helyét néha a mennybe, az őt megáldó Istenhez vezető lépcső veszi át, amelyen – az évszázadok teltevel egyre fiatalabb – angyalok járnak-kelnek (Giorgio Vasari: *Jákob álma*, 1557–1558)

Többen megfestették a bűnbocsánatért imádkozó, majd az idegen férfi képében váratlanul rátámadó angyallal (vagy magával Istennel) küzdő Jákobot, aki ekkor kapta az Izráel ('Istennel harcoló') nevet (Eugène Delacroix: *Jákob harca az angyallal*, 1860 körül, részlet)

A Kr. e. első ezredforduló táján uralkodó Dávid királyt – Góliát legyőzőjét, a bibliai zsoldárok többségének (feltételezett) szerzőjét – gyakran ábrázolták éneklő, zenélő angyalok társaságában (Pieter de Witte: *A hárfán játszó Dávid király zenélő angyalokkal*, 1600 körül)

Több művészt megihletett a Dárius méd király által halálra ítélt és a kiéhezett oroszlánok vermébe vetett Dániel próféta csodálatos megmenekülésének legendája (James Northcote: *Dániel az oroszlánbarlangban*, 1816)

Rafael, az utazók és vándorok őrangyala kísérte a hosszú útra induló Tóbiást, aki (tanácsára) egy halat is magával vitt, hogy annak elégetett mája és szíve füstjével elűzze a fenyegető démont, epéjével visszaadja apja látását (Filippo Tarchiani: *Tóbiás az angyallal*, 17. sz.)

Az Újszövetség megfestett történetei

A Jézus életét ábrázoló képek fontos szereplői az angyalok, köztük Isten üzeneteinek közvetítője, az eljövendő Messiás születését Mária-nak hírül adó Gábrriel arkangyal (Sandro Botticelli: *Angyali üdvözlés*, 1489)

A rég várt Üdvözítő születésének öröme a pásztorokkal megosztó égi hírnök (a keresztény hagyomány szerint Gábrriel főangyal) a Szent Izidor-bazilika falfestményén a spanyolországi Leónban (12. századi ismeretlen művész alkotása)

A koszovói Dečan kolostorának falképén angyal vezeti a napkeleti bölcseket Betlehembe, hogy az újszülött Jézus előtt hódoljanak és ajándékokat vigyenek neki (1340)

A Szentlélek sugallatára a pusztába vonult és ott a sátán által megkísértett Jézusra szállóigévé vált bibliai idézetek emlékeztetnek: *Nem csak kenyérről él az ember; Ne kísérsd az Urat; Távozz tőlem, Sátán...* (Ary Scheffer: *Jézus megkísértése*, 1854)

Máté evangéliuma szerint a negyven napon át a pusztában böjtölő, a gonoszt megtestesítő Sátán által kínált hatalmat és dicsőséget elutasító Jézust angyalok szolgálták (Matteo Rosselli: *Krisztust szolgáló angyalok a pusztában*, 1600-as évek)

Az utolsó vacsorát követően, a letartoztatása előtti éjszakán egy angyal vigasztalta és bátorította a virrasztani az Olajfák hegyére elvonult Jézust (Carl Heinrich Bloch: *Jézus a Gecsemáné kertben*, 1873)

A padovai Scrovegni-kápolna falképén felnőtt férfiként ábrázolt angyalok szállnak le a mennyből Krisztus kereszthalálakor (Giotto di Bondone: *Krisztus siratása*, 1305 körül)

Az Újszövetségben leírtak szerint angyalok gördítették el a Krisztus sírját lezáró követ és emelték ki holttestét a sírboltból (Édouard Manet: *A halott Krisztus angyalokkal*, 1864)

Számos műalkotás témája Krisztusnak a halála után negyven nappal történt mennybemenetele, amint felhőbe takarva, tanítványai szeme láttára „felvitetett a mennybe” (Gustave Doré: *A mennybemenetel*, 1879)

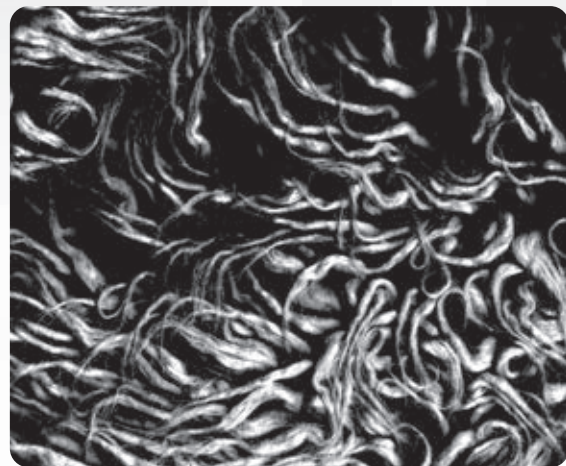
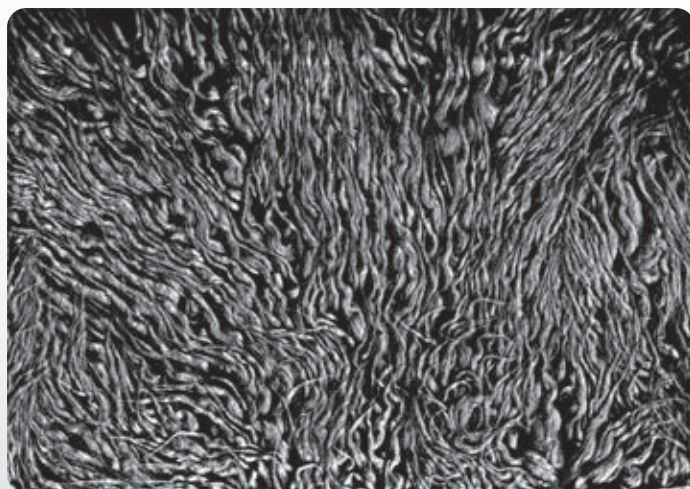
SZŐCS IMRE

Fehér történet

7. Füstfarkasok

Ahogy a melegség elárasztotta előbb az arcát, majd lassan az egész testét, egy arc jelent meg lehunyt szeme előtt, egy szempár, vörös tincsek, amelyek a lángnyelvekhez hasonlóan cikáztak az arc körül. Egy arc, amelyet csak egyszer látott, a házuk előtt állt, a kapuban, és egyszer csak megjelent előtte a szempár, a lángoló fürtök keretezte arc. Bé csak bámult rá, ismeretlen volt a lány, de valami miatt nem jött ki hang a torkán, pedig szólni szeretett volna, köszönni vagy kérdezni valamit... Az arc körül imbolgó lángnyelvek fellobbantották a szempárt is, el kellett kapnia a tekintetét, még a szemét is lehunyta. Éles kacagást hallott, és mire kinyitotta a szemét, a tünemény nem volt sehol.

Amikor már vidáman pattogott a tűz, és a kályha úgy durzszolt, mint egy óriási, doromboló, fekete kandúr, ölmos fáradtság lett úrrá rajta. A fászládából még dobott néhány hasábot a tűzre, becsukta a kis vasajtót, és ruhástul belezuhant az ágyba, jóformán arra sem volt ereje már, hogy magára húzza a takarót, legyőzte az álom. Még ott gomolygott előtte az arc, amit a kellemesen melengető lángok idéztek fel benne. Az élesen, kissé gúnyosan csengő nevetés kellemes csilingelésé szelődött, mint kolompok hangja a báránnyak nyakában, a vörös tincsek zuhataga színes szalagokká, kavargó fénycsíkokká. A csilingelés lassan halk, távoli zenévé csendesedett, majd ismét erősödni kezdett, és vidám, szilaj muzsikaként tért vissza. Körülötte ismét nyár volt, a kitárt ajtókon, ablakokon át friss széna illata özönlött be.

Elmosolyodott és virgoncan talpra ugrott. Az ajtó felé indult kíváncsian: honnan jöhet az a pimaszul vidám muzsikaszó, kik lehetnek a jókedvű mulatozók? A ház előtt, egy alig térdig érő fenyőcsemetén rikítóan színes, kis madarat pillantott meg. Jól ismerte a madarakat, de ilyen még soha nem látott errefelé. Leginkább egy papagájhoz hasonlított. Ekkor a madár felröppent, előbb néhány kört írt le előtte a levegőben, majd szeszélyes röppályát követve távolodni kezdett.

Gondolkodás nélkül a nyomába eredt. Az nemsokára egy magas fenyő alsó ágán pihent meg. A fa tövében négy vidám koma mulatozott, egyikük furulyázott, egy másik hegedűn játszott, és mindannyian énekeltek, kurjongattak. Előttük tábornót pattogott vidáman. Különös szerzetek voltak, hosszú, hegyes kucsma a fejükön, arcukat fehér vászonból varrt maszk takarta, azt festett, varrt fogak, bajszok, szakállak, bibircsókók ékesítették. Bé jól ismerte a maszkurákat, bár furcsállta a jelenlétüket, hiszen a különös, ijesztőnek szánt, de inkább derűt keltő maskarába öltözött legények karácsony után járták a falut a szokás szerint. Amint meglátták őt, vidáman integettek, invitálták, boros és pálinkás üveggel hadonászva hívogatták, de volt valami nyugtalanító a jelenetben. Megtorpant és tisztas távolból nézte a négy duhajkodó fickót. A legkülönösebb az öltözetükben a vállukról csüngő, régi rongyokból kivágott rengeteg csík és színes szalag volt. Mintha hosszú, vékony lángnyelvek lobogtak volna körülötük. Továbbra is kurjongatva hívogatták, kínálták feléje az üvegeket. A tűz fölött nyársakon bevagdalt szalonnadarabok pirultak, a róluk csepegő ►►

Hétköznapi szorongásaink

Napjainkban az internet telítődött érzelmekkel. Úgy lát-szik, azonos hatás eléréséhez egyre nagyobb és nagyobb tettek, érzelmek, szavak kellene. Talán ezért is figyelhető meg az a tendencia, hogy a közösségimédia-platfomokon anélkül dobálózunk pszichológiai szakszavakkal, hogy a valós értelmükkel tisztában lennénk. Ezért úgy gondoltam, hasznos lenne utánajárni néhány témának, amelyekkel nap mint nap találkozhatunk az online és offline világban egyaránt.

Amikor a kamaszaimat kérdeztem, mi jut eszükbe „az interneten található érzelmekről”, az elsők között szerepelt a szorongás, amit legegyszerűbben talán tárgy nélküli félelemként lehet körülírni. Ez a kellemetlen érzés kitolódhat, újra és újra visszatérhet, de akár állandósulhat is! Ilyenkor olyan érzésed is lehet, hogy köd borítja el az agyad, hiszen a tested úgy reagál, mintha vész helyzetben lennél. Emiatt az aggodás kihat a gondolataidra, a tanulásra, az étkezésre-emésztésre, alvásminőségre... és úgy alapvetően a teljesítményedre is.

Mit érzel ilyenkor? Ahogy azt az elnevezéséből is kihallhatjuk, a szorongás sokszor az izmok önkéntelen szorításával, egyfajta görcsrel járhat, amely megjelenhet az állkapocsban, a kezekben, vállakban, gyomortájékon is. Emellett előfordulhat, hogy aki szorong, nehezebben kap levegőt, megemelkedik a pulzusszáma, hirtelen kimelegedik. Amint

írtam, az étkezésedre is kihat, ha a szorongásod állandósul, felléphet étvágytalanság vagy túlevés. Ami pedig az alvást illeti: gondolom, te is jártál már úgy, hogy egy aggasztó gondolatról egész nap sikeresen tereltesd el a figyelmed, majd amikor ágyba bújtal, elindult a fejedben a film a lehető legszerencsétlenebb végkimeneteléről?

me: okay im going to sleep now random thoughts and anxiety:

Én: Itt az ideje aludni Random gondolatok és szorongások (Kép forrása: me.me)

►► zsír nyomán magasra csapott fel egy-egy lángnyelv, az egyik belekapott egy lecsüngő színes szalagba. Egy pillanat alatt lángba borult mind a négy cimborá maskarája, ám ez a legkevésbé sem zavarta őket a mulatozásban. Koccintgattak az üvegekkel, egymás vállát csapkodva kántáltak egyre hangsúlyosabban és egyre hamisabb hangon, szemmel láthatóan alaposan kiürítették már a flaskáikat, nem érzékelték a ruháikat mardosó lángokat, sem a füstölő rongyok csípős szagát.

Még mindig integettek feléje, de most már türelmetlenül, szinte haragosan, parancsolóan. A maskara pillanatok alatt porrá égett rajtuk, és alóla fekete egyenruha bújott elő, amelyet nem érintett a tűz. A fejükön tornyosuló kucsma is csakhamar elhamvadtak, és feketén csillogó sisakok bukkantak elő. A négy férfi ekkor Bé felé fordult, és fenyegetően elindultak az irányába. Ő azonban földbe gyökerezett lábával bámulta, ahogy az elhamvadó ruhákból felszálló füstcsíkok gomolyogva, kavargva különös figurákká állnak össze, fejeket, lábakat, füleket vett észre, kutyaéhoz, de még inkább farkashoz hasonló alakzatokat. Ezek az áttetsző, gomolygó füstfarkasok azonban igazi dühvel

és elszántsággal rontottak rá a négy egyenruhássá vedlett maszkurára, akik, amint észrevették őket, rémülten hőköltek vissza. Flaskáikat szanaszét dobálva, a hegedűt, furulyát földhöz csapva, hanyatt-homlok menekültek, gondolkodás nélkül átugrottak a kerítésen, egyikük csúnyán elhasalt a túoldalra, de nyomban fel is pattant, és rohant tovább anélkül, hogy hátranézett volna.

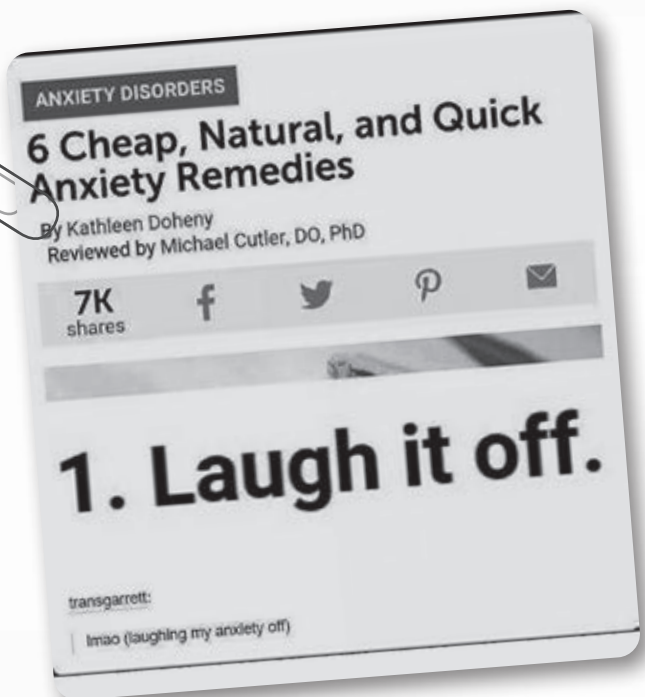
A farkasok kórusban vonítani kezdtek, majd hirtelen sötét lett, lassan füstpamacsokká foszlottak, de hátborzongató vonításuk még sokáig ott visszhangzott a fiú fülében.

Kinyitotta a szemét, végigpásztázta a menyegyzetet, a szobát, lassan felfogta, hol is van. Kintről farkasüvöltés hallatszott, hol távolabbról, hol közelebről. Az ajtóhoz rohant, és a rozsdás kulcsot, amelyre még korábban lelt rá az asztalfiókban, ráfordította a zárba.

(folytatjuk)

Szerencsére egyre több sztár beszél őszintén arról, hogy habár mosolygós, mindig tökéletes képeiken nem látni, nekik is okoz nehéz pillanatok az élet. Dua Lipa, Lena Dunham, Emma Stone több interjúban is őszintén, példaértékűen nyilatkozik a hírnévvel járó szorongásokról, azonban nem csupán ilyen pozitív példákat látni az online platformokon. Gondolom, te is találkoztál már azzal a mémmel, amely szerint szerettél volna egy produktív napot, de hazaértél, bebújtál az ágyba, és aztán szorongtál egy „jót”...

Szorongásos zavarokra. Hat olcsó, természetes és gyors orvosság a szorongásra: 1. Neved ki magadból. (Kikacagni a szorongásom / szóvicc) (Kép forrása: me.me)

Számomra ezekből a posztokból az a legmegdöbbentőbb, hogy sokszor viccet csinálunk ebből az igen erős és káros érzésből. Hasznos lehet, ha humorral tudjuk kezelni a nehezebb élethelyzeteket, de úgy érzem, ezek a mémek, posztok inkább csak azt érik el, hogy hétköznapi válnak a feszült periódusok. Néha én is szorongok, te is szorongsz, a matektanárod is szorong... de fontos tudatosítanunk, hogy felelősök vagyunk az érzéseinkért, gondolatainkért, és manapság szerencsére rengeteg technikával találkozhatunk, amelyek segíthetnek elúzni a sötét fellegeket a fejed fölül.

Hoztam néhány tippet, amellyel ki tudod húzni saját magad a szorongásból:

1 Az első és legfontosabb, hogy tudatosítsd, hogyan érzod magad. Az Insta és TikTok görgetése és az az ezer más

mód, amellyel el szoktuk terelni a figyelmünket a rosszkedvünkről, nem nyújt hosszú távú megoldást! Habár azt hiheted, jobban vagy, csak elodárod az érzés visszatértét.

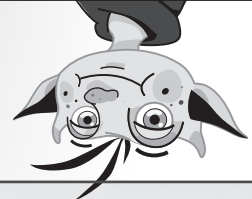
2 Szuper, elkezdted azonosítani, milyen gondolatok cikáznak a fejedben. Talán azt is, hogy milyen testérzeteid vannak. Ha igen, hunyd le a szemed, és hagyd, hogy ezek előjöjjenek. Szorít a gyomrod? Hagyd, hogy szorítson. Feszíted az állkapcsod? Ne állj neki ellen! Koncentrálj ezekre az érzésekre, és akár 10–15 perc alatt végleg meg is szűnhetnek.

3 Ha gyors megoldásra van szükséged, akkor alkalmazd az alábbi módszert. Állj egyenesen és kezd el letről felfelé megfeszíteni az ÖSZSZES izmodat! Kezdd a lábujjaiddal, a talpaddal, a vádliddal, és így tovább, egészen az arcizmaidig. Tartsd ki a feszítést néhány másodpercig, majd engedd el. Ugye, egyből könnyebb a tested és az elméd is?

4 Hosszabb távú megoldások érdekében szükséged lesz egy egészséges, fenntartható napi rutinra, amely tartalmazza a megfelelő étkezést, elegendő alvást, heti többszöri mozgást és legalább hetente egy kis időt, amelyet önmagadra és a hobbijaidra fordíthatsz. Mens sana in corpore sano, vagyis ép testben ép lélek, ahogy a művelt latinok mondták.

Csillag István rajza

Hogyan élj túl a kisöcséddel egy unalmasnak induló iskolaversenyt?

Kemény Gabi a Móra Kiadó honlapján: „Születésemtől fogva olyan helyen éltem, ahol folyó volt a közelemben. Elsőként a Zala folyó szelíd kanyargását követtem. Anyai nagymamám a családom történeteivel népesítette be az egerszegi Zala-rétet a végtelen nyarakon. Mesélni, írni akartam én is. Később pár száz méterre a meséink mezejétől érettségiztem. Aztán a kis Zalán nevelkedett szemmel nézve fennhéjázó Tisza mellé vitt az utam Szegedre. Az itt töltött éveimmel a saját történetemet írtam a lányról, aki angolt és franciát fog tanítani. Az utolsó egyetemen töltött napom a Tisza partján végződött. Úgy búcsúztam a folyótól, mint attól a másik lánytól, aki biztosan tanár lett volna. Engem a Budapestet átszelő Duna várt. Egy egészen más történettel. Ebben a történetben az átlagnál korábban lettem vezető és az átlagnál később anya. Valahol a kettő közötti úton szereztem közgazdászdiplomát is. Hosszú budapesti éveim alatt mindvégig rettenetesen sokat tanultam. Azt hiszem, az átlagnál jobban élveztem. Amikor eljött az ideje annak, hogy mindezt mégis magam mögött hagyjam, a folyón feljebb úszva a Dunakanyarban, a Börzsöny lábánál kötöttünk ki a családommal. Születésemtől fogva olyan helyen éltem, ahol folyó volt a közelemben. De erre csak itt jöttem rá. Ahogy arra is, hogy még mindig

mesélni, írni akarok. És akkor megírtam az első regényemet, A konkrét hiúz. Folyónyi hála van bennem, hogy mindez megtörtént velem.” (Kép és szöveg: www.mora.hu)

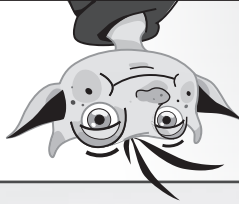
KEMÉNY GABI

A konkrét hiúz

Móra Kiadó, 2022

Kemény Gabi *A konkrét hiúz* című regénye a *Regényes természet* pályázatra készült, amelynek célja a környezetvédelem, a klímaváltozás és az aktív turizmus témáját feldolgozó ifjúsági regény megírása volt. Miután a pályázaton nyert, 2023-ban a HUBBY Az év gyerekkönyvírója (7–12 éves kategória) díjjal jutalmazta, illetve bekerült a Münchener Nemzetközi Gyerekkönyvtár *The White Ravens* katalógusába. A borítót és a kötetben található rajzokat Radványi Maja készítette. A szakmai elismerések mellett a Merítés Díj 2023 tízes top-listájára is felkerült az Ifjúsági irodalom kategóriában.

„A tizenkét éves Marci jó eszű fiú. Értelmes, de kissé szétszórt. Így aztán csak a póttag szerepe jut neki iskolájuk természetismereti versenyre készülő kis csapatában. A póttag pedig az, akit a végén szépen otthon hagynak... Vagy neki mégis be kell ugrania? De ugye nem kell magával vinnie a kisöccsét is, akinek most éppen egy szálábú a háziállata? És Ruganyó tanárnő, ugye, megrendelte az iskolabuszt, és sima útnak lesz a verseny helyszínére, Márianosztrára? Még véletlenül sem egy erdőben kell éjszakázniuk, ahol a fák között ott settenkedik a konkrét hiúz?” – olvashatjuk a borító hátoldalán. Hmm, ez így első olvasásra igazán álomszerűen hangzik.

Amikor belefogtam a regény olvasásába, eleinte össze voltam zavarodva. Ugyanis Marci, a főhős valóban egy icipicit szétszórt, és ezt az egyes szám első személyű elbeszélő hüen visszaadja. Egyből belevág az események elmesélésébe, és a sok angol nevet olvasva, gyorsan leellenőriztem, hogy akkor ez most tulajdonképpen magyar író regénye-e, avagy sem. De csak szépen türelemmel kell olvasni, megvárni, míg az elején kaotikus történetfonás szépen kibontakozik. Arra emlékeztet egyébként, ahogyan néha a nagy élményeinket meséljük el barátainknak: felcsigázva az eseményektől, egyből a közepébe vágva.

Marci átlagos, tizenkét éves fiú. Van egy lány barátja, Berry, akibe szerelmes, csak még ő maga sem ismeri fel ezt. Meg van egy kisöccse, Jancsi, akit – szokás szerint – a szülei elég sokszor rábíznak.

Felnőttként kezelt gyermek, más megvilágításban

Hiába minden erőfeszítés: a szülők is emberek, és sokszor kényszerülnek olyan döntések meghozatalára, amelyek elsősorban nem a gyermek javát szolgálják. Pontos lélekrajzot kaphatunk Marci belső vívódásairól. Szereti az öcscsét, de ami sok, az sok. A testvérféltékenység már hétköznapi mondható jelenség, mégis elgondolkodtató, hogy néha mennyire nem veszik észre a szülők: mire kéne jobban odafigyelni. Már a tizedik oldalon kiderül, hogy a könyv főhőse milyen nehezen is éli meg a közte és a kisöccse közötti, a szülők számára ártalmatlannak ható különbségtételeket.

„Anyá nem értette, miért nem arra figyeltem fel inkább, hogy Jancsi nem azt mondja: »ha« megnyerem a versenyt, hanem azt: »amikor«. Úgy vélte, ez annak a jele, hogy az öcsém teljesen biztos a sikeremben. Na persze! Nem értem, Anya minek olvas annyi könyvet a gyerekevelésről, ha aztán azt sem veszi észre, hogy az öt éves öcsém jellemzően nem tudja, mit beszél, plusz még selypít is. A szüleim a múltkor is egészen odavoltak az örömtől, hogy Jancsi milyen vicces. Éppen velem vitatkoztam, és utolsó érvként azt kiabálta, hogy »Egy nagy sajt, Majci!« Most

Marci pótkerékként tagja az országos természetvédelmi versenyre készülő iskolai csapatnak. Vagyis ha valamelyik csapattag valamiért nem tud menni a versenyre, neki kell beugrania helyette. Az esélytelenek nyugalmával készül a megmérettetésre, viszont utolsó pillanatban váratlan fordulat történik: kiesik egy tag, úgyhogy Marci a csapattal tarthat. Csupán rövid ideig felhőtlen Marci boldogsága: Jancsit is magával kell vinnie, mert a szülei pont azon a hétvégén fontos munkaügyben elutaznak. Ráadásul a nagyszülők se érnek rá: éppen nyaralnak.

Élesben, egy nagy tesó szemszögéből követhetjük a szülők baklövéseit: a kistesót rád sózzák, hálósákját a te táskádba pakolják... Ha tehetitek, olvassátok ezt a könyvet esti mese gyanánt a szüleitekkel együtt. Az ajánlott alsó korhatára a regénynek tíz év, a felső – szerintem – végtelen. Egyszerre tudtam együttérezni Marcival, és lévén jómagam is szülő, kívülről tudtam látni szülei döntését is. Közben persze azt is láttatja a regény, hogy a szülők sem unalmukban, hanem *szükségből* bízzák rá a tesót nagyobb gyerekekre.

komolyan, én vagyok az egyetlen a családban, akinek feltűnt, hogy az öcsém keveri az »s« és az »sz« hangot, és az »r«-t sem bírja rendesen kimondani?!»

Hát igen. Nekem is van egy húgom, és bizony felsejlett bennem az ismerős érzés. Hogy a kicsi bármit is tesz, mindig annyira cuki, nekem meg a nagyobbak és okosabbak kell lennem. Így madártávlatból nézve, persze, értem a szülői nézőpontot is, a regény mégis nagy mankókat ad ezeknek a hibáknak a felismeréséhez. Hiába tizenkét vagy öt éves az ember gyermeke, mintha a testvérvizony azt a vágyat táplálná a nagyobbikban, hogy még hadd maradjon gyerek. Mondjuk, egy öt éves, akinek az anyukája bepakol a többnapos versenyre, nem pedig összeírja a listát, hogy ő maga tegye meg.

„Az történt, hogy anya Jancsinak minden szükségesnek vélt holmit belenyomott a kis hátizsákjába, nekem pedig írt egy listát, hogy mit tegyek el magamnak.”

A magány

A kamaszkor talán egyik meghatározó érzése a magány. A regény lelki gerincét is Marci magányérzete adja. Nagyon fontos és pontos képet erről az érzéséről akkor kapunk, amikor Anya, Marci és Jancsi ismerkedős találkozásra mennek egy cukrászdába. Azért kell találkozniuk, hogy Jancsi megismerje Ruganyó tanárnőt még a nagy út előtt. Mindenki jól érzi magát: Jancsi igazi úriember módjára viselkedik, Anyáról és Ruganyó tanárnőről pedig kiderül, hogy sokkal több a közös bennük, mint gondolták. Egyetlen bökkenő van csak: hol van az egészben a regény főhőse, aki miatt egyáltalán ez a találkozás megszületett?

„Anyá és Ruganyó jókat nevetgéltek. Pont, mint a lányok az osztályunkban, pedig már tök öregek mindketten. Kiderült, hogy bár teljesen más órákban, de ugyanabba az edzőterembe járnak, ugyanott vásárolják a biozöltséget, kiskorukban mindketten imádták a könyvtárban azt a gurulós kispolcot bújni, ahová a látogatók letették a visszahozott könyveiket, és

A fiúknak is szabad sírni

Az események elbeszélője, amint már, ugye, kiderült, egy fiú. És bizony, tabukat, szokásokat döntögető fiúképet ad nekünk itt Kemény Gabi. Ugyanis Marci, mondhatni, nagyon érzékeny fiú, tele érelemmel. Amikor pattanásig feszülnek az események, a stressztől már a sírás fojtogatja. És nem azért nem sír, mert a fiúknak nem szabad, hanem mert senkinek sem kellemes kiönteni az érzelmeit egy országos verseny kelletős közepén, amikor a csapattársai még nem értek oda,

Hétköznapi események nem hétköznapi fordulatokkal

Berry, a lány, akibe Marci szerelmes, Zizi, aki meg Marciba szerelmes, Kornél és Ruganyó tanárnő elindulnának a versenyre Márianosztrára, ám reggel, amint az iskolabuszra várnak, kiderül, hogy egy félreértés folytán a sofőr is meg a busz is egy teljesen már irányba tart, egy teljesen más ügyet intézve. Így már-már lehetetlennek tűnik odaérni a versenyre. Pedig ekkor még senki nem sejt, hogy ez lesz a legkisebb akadály. Feltűnik egy ismeretlen segítő, Tamás. Persze kiderül, hogy Tamás és Ruganyó nagyon is jól ismerik

mindkettőjük legjobb barátnőjét Zsuzsinak hívják. Úgy tűnt, itt mindenki konkrétan nagyon egymásra talált. Hirtelen úgy éreztem magam, mintha nem bent a cukrászdában ülnék velük, hanem a kirkat üvege mögül nézném őket. Észre sem vesznek, hiába integetek. A hangom a vastag üvegen nem jut át, pedig elég hangosan ordítom, hogy én is itt vagyok ám! Mintha egy másik életben lennék. Egyedül.”

Számotokra is ismerős ez az érzés? Mintha minden erőfeszítések ellenére a környezetek nem venne észre benneteket? Mintha mindenkiel minden rendben lenne, csak ti romlottatok volna el... A regény pontosan visszaadja ezt az érzést. Hogy kamaszknak lenni nem könnyű, rengeteg testi és lelki változáson mentek keresztül. Tombolnak a hormonok, a hangulatingadozások, és szinte akármit csinál a környezetetek, valahogy sosem pont az, amire vágytok.

és egymagának kell tartania a frontot a vetélkedőn, közben az öt éves öccsére is vigyázva.

„Vissza kellett mennünk a terembe. Kerti H. Viola (a verseny főszervezője – szerk. megj.) az asztalunkhoz sétált. Halkan megkérdezte, hogy tudok-e valamit a többiekéről. Ráztam a fejemet, mert megszólalni nem tudtam. Ha megteszem, a torkomat összeszorító hülye gombóc biztosan könnyek formájában jön ki belőlem. Eleget égtem addig is, a nyilvános bögés már végképp nem hiányzott volna.”

egymást. Osztálytársak voltak, és a tekintélyes, komoly tanárként tisztelt nőről kiderül, hogy ő is ember, aki diákként korántsem volt olyan érett és felelősségteljes.

Az elbeszélés rengeteg humorral van átítva: olyan nagyokat kacagtam közben, hogy a közlemben lévők mindig megkértek, mondjam már el, mi olyan vicces egy tiniregényben.

Az író mind jobban és jobban kibontja a történet főbb szereplőit: senkit nem hagy a távolság keltette tökéletesség illúziójában. Mindezt úgy szövi bele, hogy a regény szereplői előtt is felfedi:

a tanárok is mennyire emberek, egykor rosszcsont diákok voltak maguk is.

„Képzeljétek, már a gimiben is nagyon jól vezetett – fordult hátra Tamás. – Érettségi előtt, amikor szerenázni mentünk az egyik tanárunkhoz, aki nem a városban lakott, Klára volt az egyik sofőr. Az apukája autóját hozta el. Megpróbáltuk kideríteni, hogy beférünk-e tizenhárman a négyszemélyes...”

Regényes természet

A Magyar Írószövetség, az Aktív Magyarországért Felelős Kormánybiztos Iroda és az Aktív és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ *Regényes természet* című pályázatának (2021) célja az volt, hogy a fiatalok számára érthető, szórakoztató és elgondolkodtató regények szülessenek, amelyek a természet- és

Ha kíváncsiak vagytok, hogyan lehet egy kirándulás alatt tornaterem helyett erdőben aludni igazi túlélők módjára, hiúzzal találkozni, stoppolni tizenkét évesen, akkor mindenképp ajánlom, olvassátok el *A konkrét hiúz – avagy két és fél nap kaland öcsémmel és egyéb állatfajtákkal* című Kemény Gabi-regényt. Megéri!

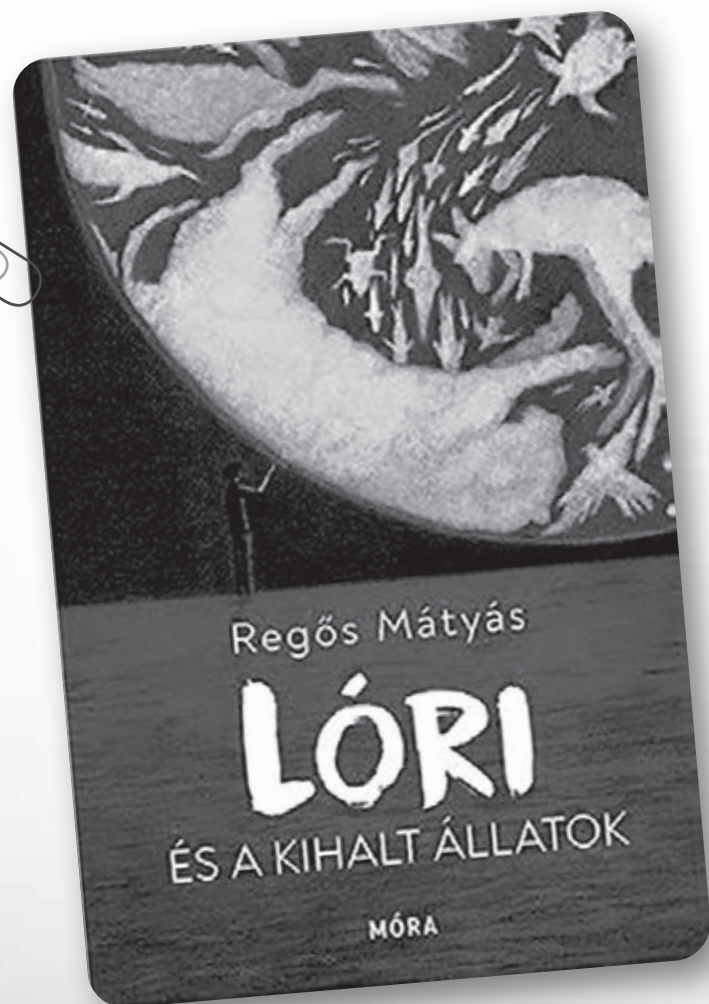
klímavédelem, a természetjárás kérdéseire fókuszálnak. A 239 pályamű közül nyolcat díjazott az öttagú szakmai zsűri. A legjobbnak **Regős Mátyás Lóri és a kihalt állatok** című művét ítelték, a díjazott művek közül további három jelent meg könyvként 2022-ben.

REGŐS MÁTYÁS

Lóri és a kihalt állatok

Móra Kiadó, 2022

A biológia iránt érdeklődő, tizenkét éves Lóri álmában kihalt állatokkal beszélgetve próbálja értelmezni élete eseményeit. Ők nem kitalált varázslények, hanem valóban létezett állatok, amelyek végleges kihalását az ember pusztító, felelőtlen tevékenysége okozta. Lórinak meg kell birkóznia azzal a fájdalommal, hogy néhány évvel korábban elveszítette az édesanyját, majd az iskolaudvaron élő kisegér, Edmondantesz halálával, saját krónikus arcüreggyulladásával, amely sehogyan sem akar elmúlni, sőt, egyre rosszabbá válik, klímaszorongásával, teste zavarba ejtő változásaival és legfőképpen: osztálytársa, Panni iránti titkos érzéseivel.

AUX ELIZA

Ózonőrök

Könyvmolyképző Kiadó, 2022

„Líviusz az ózonőrök mindennapi életét éli, már amennyire hétköznapi dolognak számít varázserővel felügyelni a természetet. Ám az ózonőrök egy nem várt akadályba ütköznek: a környezetszennyezés miatt a Föld irányíthatatlanná vált, és teljes a káosz. Líviusz nyomozásba lendül, hogy rájöjjön a megoldásra.

Melánia egész életében a testvérei árnyékában élt. Mindig mindenben jobbak voltak nála, és ami talán a legfontosabb: nekik volt szupererejük. De amikor kiderül, hogy közeledik a világvége, a lánynak esélye nyílik bizonyítani a rátermettségét. Ha meg tudná menteni a bolygót, végre őt is elismernék.” (a könyv fülszövege)

SCHMÖLTZ MARGIT

Kék imágó

Könyvmolyképző Kiadó, 2022

„Hanna egy nap arra ébred, hogy telefonján megjelent egy új, rejtélyes applikáció: a Kék imágó. A kreatív app mindennap ad számára egy feladatot, és ha Hanna teljesíti, ajándékot kap érte. Nem kell sok idő, és Hanna a környékbeli túraösvényeken találja magát, gilisztákat ment, pókhálókat fotóz, és pocsolyalakókat gyűjt legjobb barátjával, Fasírttal. Közben pedig együtt próbálják meg kideríteni, mégis ki állhat a rejtélyes applikáció mögött. Talán a szomszéd, Tibi bácsi? Vagy a piros hajú Postáska? Netán Hanna egyik osztálytársa?” (a könyv fülszövege)

Szijasztok!

Üdv Monte Carlóból. Drága a bélyeg, de eszt most nem nézem. Euroban kapom az ösztöndíjat, nem fogok rajtatok spórolni. Vonattal, biciklivel vagy repülővel jöhettünk volna, én a vonat mellett döntöttem. Picit uncsi már a repülés, a bicikliülés pedig kemény. Most mindenki úgy elvan indulva, hogy így repül meg úgy repül, szállide, meg 5 csillagos szálloda, ezért azt mondtam, nem vagyok én sznob. Szerény vagyok, vonatozok. Sznob vagy, repülsz. Ennyi. Hesteg! Kukac. Pont. Emoji.

Szóval, Monte Carlo. Károlyhegy, magyarosan. Jó hely, mert együtt van a tenger, a hegy, a formaegy, a kaszinó s minden, ami menő. Fialat város, amikor a mi falunkban már laktak vagy 100-an, itt még semmi se volt. Ez kb.1860 körül lehetett. Most laknak sokan s gazdagok. Nem a falunkban, hanem itt. Az utcákon perzsaszőnyeg, moketta s ilyenek vannak, s mehetsz rajta cipővel. Nem mind otthon, hogy már az udvaron meg kell törölni 50x a cipőt, aztán lehuzni az ajtó előtt, s csak akkor lehet rálépni a felmosott linóleumra, met hanem anyuciból előretör a Sárkány. Pedig szeret porszívózni, s ha nincs por meg sár, akkor annak értelme zéró. De hát anyuci már csak ilyen. Neki a linóleum s a rongyszőnyeg a mindene. Rázzuk a rongyot, szokta mondani tata, mikor a rongyszőnyegek rázásának nagyszerű pilanatai következnek. Ilyenkor, ahogy közeledik a Zangyal.

Bár hegy a neve, azért jó meleg van. Otthon már fagy, itt még kánikula. Szerencsére 100 faktoros napolajat s krémet kentem magamra. 2001-ből volt megmaradva 20 faktoros egy kicsi, 2008-ból, amikor nem mentünk végül a tengere, maradt a 30 faktoros, s a tavaly kaptunk egy picit promóciós 50 faktorost. Ezeket összetöltöttem, s kész a 100faktor. Úgy védte a bőrömöt a naptól, mint komondor a juhnyáját. Lese pirultam s lese égtem. (Köszönöm a fényvédő SUNdance cégnek, hogy támogatja a montecarloi útamat. Annyit kértek, hogy legalább kétszer említsem meg őket a cikkben. Süntánc – esztet hívják rejtet reklámnak, asszem.)

Felismertek az utcán, így muszály volt meglátogassak egy iskolát. Jó, adtak üdítőt s olyan kroasszantot, amit ők esznek, s felolvastam nekik 3 Cimbinaplót franciául, de csak ennyi. Nagyon könnyű mexerezni a 10-est, met a legjobb jegy a 20-as. Sajnos, ami nálunk jó jegy, ugymint 5 és 6, itt kevés, mint Stop-táblán a szőfordulat. Bux velük rendesen. Úgyhogy miután megetem a sütit, amit kivettem (mama mondja: mind meg kell enni!), eljöttem.

Két nap alatt már jól megismertem a helyet, GPS-térkép se kell, mert ott az öböl, s az alapján tudod, hogy most épp felfele mész-e jobbról, vagy lefele balról? Ilyen egyszerű. A Forma 1-es verseny is azért népszerű itt, mert a városban mennek, az uton. Hát, ezt nálunk elég nehéz lenne, met akkora gödrök vannak, hogy pont beleférne egy ferrari, s melléje még két michellin gumi (köszönöm másik két támogatómnak is, hogy lehetővé tették a montecarloi útamat). Igazából nincsenek is pont olyan nagy gödrök, mert csak a két michellin gumi férne bele, a ferrari nem. Ezeket is megemlétem kétszer, úgyhogy zárom so-raimat, s ha lesz időm, újra jelentkezem. Van ott még nagy akvárium s hercegi család, jaktok s ilyenek, de most ennyi fér levelembe. Túl sok a reklám, azért nem tudok többet írni...

Addig is éjjen a csengő, éjjen a hosszú szünet!

Szókereső: 85 éve született Tandori Dezső

1938. december 8-án született, 2019. február 13-án hunyt el a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kosuth-díjas és József Attila-díjas költő, író, műfordító, a Digitális Irodalmi Akadémia alapító tagja. Gyermekverseinek, meséinek főszereplői a medvék és a madarak.

Húzd ki a kiemelt szavakat a betűhalmazból a lehetséges nyolc irányban (fel, le, jobbra, balra és átlósan). A megmaradt 8 betűt sorban összeolvastva megkapod a megfejtést: annak a városnak a nevét, ahol Tandori Dezső született.

Hogyan kapják a nevüket a mackók?

Egy radír, ha például elefánt van rajta, könnyen kap nevet. Ő lesz **Elefántos**.

Lehet őt, persze, másképp is nevezni: Radi, **Radírka**.

Alattyan úgy gondolta, hogy „Radír Rudi”, például, az ma már nem divatos.

Alattyanak nagyon szép, **divatos** lila mellénye volt és fehér bundája.

A mackóöltözet már csak ilyen: alul van a **bunda**, azon a mellény. Vagy bármi más.

Harminchat éve ismerték egymást a **barátjával**.

Alattyan volt az első mackó ebben a házban.

És ma jött egy **újabb**. BARÁTJA, akit idehaza csak Medvetalp néven emlegettek, felnőtt volt.

Sokkal magasabb **Alattyanál**. És soká-soká nem játszottak olyan nagyokat, mint **régen**.

Most újra minden megváltozott.

Vajon miért, töprengett Alattyan mackó. Nem tudta. Az új **medvéknek** azonban örült. Itt van ez a Pogácsás. Olyan **pogácsaképe** van, és egészen kicsi, és szivacs az anyaga.

Vagyis szivacsból van.

És egy **pogácsa** társaságában érkezett.

Medvetalp lement vásárolni. Aztán egy kirakat előtt nagyon elgondolkodott, zsebre **vágta** a pogácsáját, amelybe épp bele akart harapni, és már bent is volt a boltban, s amikor kijött,

B	U	N	D	A	B	M	U	T	L	E
R	A	D	Í	R	K	A	D	N	Á	P
K	É	R	A	S	B	C	M	Á	N	É
E	A	G	Á	O	B	K	O	Y	N	K
N	N	S	E	T	A	Ó	N	T	Á	A
K	E	O	C	N	J	T	D	T	Y	S
É	Z	T	A	Á	Ú	Á	D	A	T	C
V	S	A	T	F	G	U	V	L	T	Á
D	É	V	G	E	T	O	P	A	A	G
E	G	I	Á	L	E	S	P	T	L	O
M	E	D	V	E	T	A	L	P	A	P

a pogácsa mellett, a zsebe mélyén ott lapult a zacskójában egy **egészen** apró, pogácsaszínű medve.

Így kerül – néha – egy új medve a házhoz.

De hogyan kapja a nevét?

– Te már tudsz olvasni? – kérdezte Alattyan mackó Pogácsás **mackót**.

Mert akkor elolvashatta, amit **Medvetalp** a papírosra írt, és azért tudta mindjárt a nevét.

– Nem mindjárt tudtam a nevemet – mondta erre Pogácsás, aki alig ismerte még húsz perce **Alattyant**, de már kitalálta minden gondolatát. – Csak aztán.

Alattyan egyszerre mindent értett!

Csak nem tudta volna – egy felnőttnek! – elmagyarázni. Medvetalp azonban, aki harminchat éve volt a barátja, megértően nézte.

És most Alattyan is feltett egy nagy kérdést. Azt kérdezte Medvetalptól:

– **Mondd** csak, Medvetalp, én hogyan kaptam a nevemet?

Mert azt, hogy a Pogácsás hogyan kapta, mindnyájan **tudták**. Ezért is falatoztak olyan jókedvűen a pogácsából, már kint a konyhában.

– Tessék? – kérdezte erre Medvetalp.

Most mintha ő álmodozott volna egy kicsit.

– Én hogyan kaptam a nevemet? – ismételte meg a kérdést Alattyan mackó.

– Nem is tudom már – hangzott a válasz. – Tényleg, nem is tudom.

A felnőttek se tudnak azért mindent, gondolta megvizsgálódva Alattyan. (Részlet a szerző **Medvetalp és barátai** című meseregényéből)

A novemberi rejtvények
megfejtései:

Szókereső:

Takács Zsuzsa 1938. november
23-án **BUDAPEST**en született.

Skandi:

Takács Zsuzsa versei

Így élek majd

Rejtjeles táborig

A hiányzás oka: családi ok

	3.	Angol bejárat	Előd		... fit, testhezálló (idegen szóval)	Római egyes	Dél-amerikai folyó	Állat fekvőhelye
			TY	Harmadik személy	India Pale Ale (sörfajta)			
				Méter	Liter			
	Kálium					J	Rangfokozat	Kerékpárfa (idegen szóval)
4.								
Néma tag!			Hazai üzletlánc					
			Szaglószer					
Korhol összefüggő betűi!				Amerikai kerékpáralkatrész-gyár	Idegen olaj!			
	1.		Hidrogén	Műsor	Hazai rapper (AEROZÉN)			
	Rendelő!		Polc-darabok!		Mai részlet!			
2.								N
Sír								
	Rádiusz					Házikó		Kelvin
	Nova ..., szlovén város					Vesztegel		Kettőzve: ritka latinul
	... Galilei							
			Oxigén	Részben besároz!				
			Páras!	Régi		Dmitrij Kizseljov filmje		
						Menetelő!		
... irtok ti (Karinthy)					24 óra a börtönből			
Ósi János regénye					... és kunyhó (Petőfi)			
Magyarországi humorista (András)				Csendben pakol!		Üres cég!		Kertelő!
				Hiba a fociban		Tok közepe!		Versfaragó
Kiadó részek!			Forma				Pokol bejárata!	
							Üresen néz!	
Elem!			Munkás (argó)			Borsodi település		
Hazai focista (Ciprian)			Csókolni kezd!			Rakomány része!		
				Gléda		Légykő		
				Fél tyúk!		Tarkórész!		
Németország autójele				Színesen változatos			Kezdődik a tanulás!	
Gabona-hulladék				Kén			Nitrogén	
	K				K		Z	

Mennyből az angyal

Paolo de Matteis: Angyali üdvözet (1712)

Jacopo Bassano: Angyali üdvözet a pásztoroknak (1550-es évek)

Sandro Botticelli: Jézus titokzatos születése (1500)

Paolo Piazza: A mágusok imádása (innsbrucki templom oltárképe, 1606)

William-Adolphe Bouguereau: Zenélő angyalok (1881)

Fra Filippo Lippi: Madonna a Gyermekekkel és két angyallal (1460 körül)

RENDELD MEG
MOST A
CIMBORÁT!

Előfizetési díj: **30 lej**
(a 2023–24-es tanévre)

A Cimborá ára nem előfizetőknek:
4 lej / lapszám.

- keresd az iskolai terjesztőnél
- érdeklődj a 0752 062 885-ös telefonszámon
- írd a cimboramail@gmail.com címre

www.cimbora.net